

ΤΩΝ ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ
ΙΟΥΝΙΟΣ 1928

Τὸ καθενὰ Δραχμῆς 10

**ΟΤΑΝ ΒΓΗΚΕ ΤΟ ΠΡΩΤΟ
ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΪΤΑΝΕ ΟΙ :**

ΘΑΝΟΣ ΒΕΝΕΖΗΣ

ΖΗΝΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

ΝΑΣΟΣ ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ

ΟΡΕΣΤΗΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ

ΝΙΚΟΣ ΚΑΛΛΙΓΕΡΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΟΜΒΑΣ

Κ. ΚΕΠΕΤΖΗΣ

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΛΔΗΣ

ΠΑΝΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΓΛΟΥ

ΒΑΓΓΟΣ ΔΑΔΙΩΤΗΣ

Θ. ΣΤΑΥΡΙΝΟΣ

45523

ΤΟ ΠΡΩΤΟ

ΛΕΣΒΙΑΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ

ΘΑΝΟΣ ΒΕΝΕΖΗΣ

Ζ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

ΟΡΕΣΤΗΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΥΝΤΑΙ :

Ο ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ Ο Μ. . . Ο Κ.
 ΜΑΚΙΣΤΟΣ Ο ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΝΤΟΣ
 Ο Κ. ΦΡΙΑΛΙΓΓΟΣ Ο Φ. ΚΟΝ-
 ΤΟΓΛΟΥΣ Ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΡΩΤΟ-
 ΠΑΤΣΗΣ Ο Π. ΨΑΛΤΗΣ Η ΜΑΡ.
 ΚΛΩΝΑΡΗ Ο ΚΑΡΑΓΑΤΣΙΔΗΣ
 Ο Π. ΕΡΑΤΗΣ Ο Φ. ΑΝΑΤΟΛΕΑΣ
 Η Σ. ΚΑΡΑ·Ι·ΣΚΑΚΗ Ο Δ. Γ.
 ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ Ο Π. ΜΑΡΗΣ ΚΑΙ
 Ο Χ. ΜΟΛΙΝΟΣ.

Μυτιλήνη

Ίούνιος 1926

Εἴμαστε μερικοὶ νέοι, ὅλοι μ' ἓνα ὄνειρο κι' ἓναν πόθο : Ν' ἀφίσουμε μερικὰ φυλλάδια, πὺ νὰ δεθοῦν ὕστερα σ' ἓνα βιβλίο ὅπου νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ βλέπει τὴν πνευματικὴ παραγωγὴ τοῦ νησιοῦ μας στὴν ἐποχὴ ἐτούτη. Ἔχουμε ὅλη τὴ θέληση νὰ φέρουμε αὐτὸ τὸ ὠραῖο ὄνειρο μέσα στὰ σύνορα τῆς πραγματικότητος καὶ σ' αὐτήναν, καθὼς καὶ στὴν σύντονη δουλειὰ τῶν τριῶν μηνῶν, χρωστιέται ἡ ἔκδοσις τοῦ «ΠΡΩΤΟΥ».

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ, νομίζουμε, ἡ ἐποχὴ μας καὶ δὲν πρέπει νὰ σβύσει ἡ ἀνάμνησίς της. Ἔχουμε διανοουμένους, πὺ μονάχα λίγος πόθος καὶ λίγο κέφι τοὺς χρειάζεται νὰ παρουσιάσουν πολὺ ὠραῖα πράγματα. Μᾶς φαίνεται πὼς δὲν θὰ λείψουν αὐτὰ τὰ δυὸ ἀπ' τοὺς εὐγενικοὺς συνεργάτες μας προκειμένου νὰ δουλέψουνε γιὰ ἓναν τέτοιο σκοπό. Ἔτσι, φανταζόμαστε τὸ «ΔΕΥΤΕΡΟ» πολὺ πὺ ἀνώτερο ἀπὸ τοῦτο καὶ πὺ τέλειο. — Ὅσο γιὰ τὶς φροντίδες πὺ ἀπαιτεῖ αὐτὴ ἡ δουλειὰ καὶ γιὰ τὶς δυσκολίες, ἐμεῖς δὲν θὰ τὶς παρομοιάσουμε μὲ σταυρὸν μαρτυρίου. Μιὰ δυνατὴ ἡδονὴ θὰν τὰ νικᾷ ὅλα αὐτὰ, ὅμοια μὲ τὴν ἡδονὴ πὺ αἰστάνεται μιὰ μητέρα στὴ σκέψη πὼς θὰ φέρει ἓνα παιδάκι στὴ ζωὴ.

Το Πρώτο

ΤΗΣ ΠΑΡΕΑΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ

ΕΝΑ ΕΙΔΥΛΙΟ ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ

ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ

Πολλά χρόνια τώρα, γενιά με γενιά, ορίζαμε τὸ μεγάλο χτήμα, μὲς τὴν καρδιά τοῦ κάμπου. Ἡ μητέρα μου κάθε φορὰ μου μίλουσε μὲ περηφάνεια γι αὐτό. Μοῦ ἔμαθε ν' ἀγαπῶ τὴ γῆς πὺν ὄργωσαν οἱ πρόγονοί μου μὲ τὰ χέρια τους καὶ νὰ λέγω τὸνομά τους μὲς τὴν προσευχή μου. Ὅλα τ' ἀδέρφια μου, ξέραμε μὲ ὅλες τὶς μικρὲς λεπτομέρειες τὴν ἱστορία αὐτή: Πῶς ἔγινε ἡ πρώτη καλύβα, πὺν τώρα τὴν ἔχουμε γι' ἀχερόνταμε, πότε ἀκριβῶς ἡ γιαγιά μου φύτεψε μὲ τὸ χέρι της τὸν πλάτανο στὴν αὐλή, πότε βάλουμε τ' ἀμπέλι, πῶς μᾶς πάτησαν μιὰ νύχτα οἱ κοντραμπατζῆδες, τὴ χρονιά πὺν γεννήθηκε ἡ μητέρα μου. Ἔτσι μάθαμε ὅλα τὰ παιδιὰ ν' ἀγαποῦμε αὐτὸν τὸ τόπο, ὅπου εἶχε ἀράξει μιὰ εὐτυχία γεμάτη ἀπὸ εἰρήνη καὶ τρυφερότητα. Τὸ κάτω-κάτω, αὐτὴ ἡ καλοδουλεμένη γῆς μᾶς ἔδινε τὸ γλυκὸ σταρένιο ψωμί, ἔδῶ ἀπάνου φάγαμε μὲ τὸ ζουτάλι τὸν ἥλιο κι' ἔγιναν δυνατὰ τὰ μπράτσα μας καὶ γερὴ ἡ καρδιά μας.

Πάτησα τὰ δεκαοχτώ! Δεκαοχτὼ ὀλάκερα χρόνια πὺν κατακύλησαν μέσα στὶς ἡσυχες νύχτες τοῦ κάμπου, ὅπως ἓνα τραγοῦδι μὲς τὴ σιωπή. Εἶμαι τὸ πρῶτο ἀρσενικὸ παιδὶ τῆς φαμίλιας μας καὶ τὰ μάτια τοῦ πατέρα μου ὅταν πέφτουν ἀπάνω μου εἶναι πλημμυρισμένα ἀπὸ ἐμπιστοσύνη. Οἱ ἐργάτες στὸ χτήμα μὲ ἀγαποῦν, τοὺς ἀγαπῶ κι' ἐγὼ κι' ὅλη τὴ μέρα εἶμαι ἀνάμεσά τους. Κι' αὐτοὶ γιὰ νὰ μ' εὐχαριστήσουν θυμοῦνται ἓνα λογιῶ παλιὲς ἱστορίες, πὺν μοῦ δηγοῦνται, γιὰτὶ ξαίρουν πόσο τὶς ἀρέζω.

Ὁ Ἀλέξης εἶναι ὁ πιὸ ἀμίλητος ἀπ' ὅλους. Σὰν βάλει τὰ μάτια του καταγῆς καὶ λαλήσει τὰ βόδια, αὐγὴ-αὐγὴ, ὀργώνοντας, δὲν τὰ σηκώνει πιά εὐκολὰ κατὰ πάνου. Θαρρεῖς πῶς τὸν τραβᾶ ἡ γῆ σὰν ἓνα γλυκὸ κορίτσι πὺν δὲν ἔχει χορτασμό. Μὰ ἐκείνη τὴ σοβαρὴ ὥρα τυχαίνει νὰ πάγω ἐγὼ τρέχοντας καὶ νὰ τοῦ φωνάξω: Ἀλέξη! Ὁ Ἀλέξης κάνει μιὰν ἀργὴ προσπάθεια, ἓνα, δυὸ δευτερόλεπτα μισοσηκώνει τὰ μάτια του βυθισμένος καὶ στὸ μεταξύ ἐγὼ βροῖσκουμαι ἀνάμεσα στὰ βόδια καὶ στὸ ζυγό. Πα

ρατάει τὴ ντέμπλα, καθούμαστε κατάχαμα, πλάϊ-πλάϊ, καὶ τὰ βόδια ξελαχανιάζουν. Στρίβει ἓνα τσιγάρο καὶ μοῦ λέει στὰ πεταχτὰ ἓνα ἀστεῖο γιὰ νὰ γελάσω ἢ κάνει στὸ πρόσωπό του ἓνα σωρὸ φιγοῦρες μὲ γκριμάτσες, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος πού εἶναι ἱκανὸς νὰ μὴ χαράξει μῆνες τ' ἀχειλι του. Ἐπειτα ἀνεβαίνουμε στὸ βολόσειρα καὶ γελοῦμε μαζί ἀκούγοντας τοὺς βόλους τὸ χῶμα νὰ τρίβεται κάτω ἀπ' τὰ ποδάρια μας.

Μὰ τώρα δὲν εἶμαι πιά παιδί. Πάτησα τὰ δεκαοχτώ. Σ' ὅλο τὸ χτῆμα εἶναι πανηγῦρι. Ὁ τρύγος σταμάτησε, γιατί οἱ δικοί μου θέλουν νὰ μὲ τιμήσουν ὅπως διόλου ἔξαιρετικά, ἐπειδὴ ἓνας χρόνος τῆς ζωῆς μου ἀκόμα κατρακύλησε μέσα στὶς σιωπηλὲς νύχτες τοῦ κάμπου.

Ἡ Μαρία μὲ ἀντάμωσε πρωῖ-πρωῖ, μόλις κατέβηκα στὴν αὐλὴ μὲ τὰ καινούρια ροῦχα μου. Πόσες φορὲς εἶδα αὐτὸ τὸ ἡμερο πρόσωπο βουτηγμένο στὸν ἴδρο τοῦτες τὶς τελευταῖες μέρες τοῦ τρύγου! Σήμερα φορεῖ μιὰ χρωματιστὴ μπλουζα κατακάθαρη, πού ἀνεβαίνει ὡς τὸ λαιμὸ καὶ τὰ μεγάλα μαλλιά ἔχουν χτενιστεῖ μὲ φροντίδα ἀφήνοντας δυὸ μποῦγκλες νὰ πέφτουν στὰ μάγουλα. Τὰ κατάμαυρα μάτια λαμποκοποῦν κάτω ἀπ' τὰ βλέφαρα σὰν τὴν πρωῖνὴ δροσιὰ ἀπάνου στὰ φύλλα. Ἐβαλα τὸ χέρι μου στὸν ὤμο της, καὶ τῆς εἶπα πρῶτος καλημέρα. Σήκωσε τὰ μάτια της καὶ μὲ καλημέρισε κι' αὐτὴ. Γιὰ λίγο στάθηκε ἀναποφάσιστη κ' ὕστερα μοῦ ἔδωσε μὲ ντροπὴ δυὸ γαρούφαλα ποῦ βαστοῦσε στὸ χέρι της.

— Λοιπόν.... Νὰ χαίρεσαι τὰ γενέθλια, μοῦ εἶπε, κι' ἔφυγε τρέχοντας.

Δὲν πῆγα γιὰ κυνηγι ὅπως τὶς ἄλλες μέρες. Τράβηξα ὀλοῖσια στ' ἀμπέλι νὰ φάγω δροσερὰ σταφύλια. Στὸ στρίψιμο τοῦ τσιφλικιοῦ μὲ ἀνταμώνει ὁ Ἀλέξης. Ἐρχεται μὲ σοβαρότητα καὶ μὲ ἀγκαλιάζει, κι' ὕστερα μὲ φιλά στὸ μέτωπο.

— Νὰ μᾶς ζήσεις, μοῦ λέει στὸν ἴδιον ἐπίσημο τόνο.

Ἐμπηξα τὰ χάχανα.

— Ἀλέξη, εἶσαι σοβαρὸς σὰν τὸ διάνο!

Πιάνουμε τὰ χέρια. Παρατᾶ κι' αὐτὸς τὸ σοβαρὸ καὶ συμμαζεύει νὰ χεῖλια του σὰ λάστιχο. Τὸ ζερβὶ του μάτι γίνεται μακρουλὸ καὶ στενὸ καὶ μ' αὐτὸ τὸ ἀστεῖο τεζέρονουμε στὰ γέλια καὶ οἱ δυό.

— Ποῦ τραβᾶς πρωῖ-πρωῖ;

Τοῦ ἀπαντῶ πὼς πάγω νὰ φάγω σταφύλια καὶ τὸν ἀφίνω. Μυρίζω τὰ γαρούφαλλά μου καὶ κροχωρῶ. Εἶχα κάνει λίγα βήματα ὅταν ὁ Ἀλέξης μ' ἔκανε νὰ γυρίσω πίσω.

— Κατὰ κεῖ τράβηξε καὶ ἡ Μαρία. Ἄν τὴ δεῖς πὲς της νὰ κάνει γρήγορα γιὰ νὰ χαζιρέψουμε τ' ἀρνί.

Καθόταν κάτω ἀπὸ ἓνα μεγάλο κλῆμα κατάφορτο ἀπὸ τζαμπιὰ πού τὴ σκεπάζανε ὀλόκληρη. Ἀπὸ κεῖ μὲ παραμόνευε. Ὁ-

τα· κόντεψα ανύποπτος τρούμαξα βλέποντας δυο μάτια ανάμεσα απ' τὰ κληματοφύλλα νὰ μὲ κοιτάζουν. Πόση χαρὰ εἶχα ὕστερα!

Καθήσαμε πλάϊ-πλάϊ κάτω απ' τὸ κλῆμα. Ἔπιασε μὲ τὸ χέρι της τὴ ρίζα καὶ τὴν κούνησε μὲ δύναμη. Ἡ δροσιὰ απ' τὰ φύλλα, ράντισε τὸ πρόσωπό μας καὶ γελάσαμε κι' οἱ δυο σὰν νᾶ-ταν σπουδαῖο παιχνίδι αὐτὸ πού κάναμε.

Τῆς σκούπισα τὸ πρόσωπο μὲ τὰ χέρια μου, κι' ἦταν ζεστὸ σὰν τὸν ἥλιο πού καίει. Ἔκοψε ἓνα τζαμπὶ καὶ μοῦ πρόσφερε νὰ φᾶμε μαζί, λαχανιασμένη απ' τὸ γέλιο. Ἀκούμπησα τὴν πλάτη μου στὴ ρίζα καὶ τὸ κεφάλι μου στὸν ὦμο της. Ἐνα κοτσίφι φτερούγισε ἐκεῖ κοντὰ, σ' ἓνα κλῆμα. Ἐπειτα, μακρότερα ἀκούσαμε ἓνα καρδερίνι πού κελαῖδουσε. Τὸ χῶμα μυρίζει μὲ τὴν ἰδιαίτερη μυρουδιά πού βγάζει ἡ σκαμένη γὺς ὅταν εἶνε ποτισμένη απ' τὴ δροσιὰ. Κι' ὁ ἥλιος περνοῦσε απ' τὰ κληματοφύλλα καὶ χάραζε κλαδωτὲς φιγοῦρες στὸ πρόσωπό της, πού ἔ-τρεμαν, ὅπως τὸ φεγγάρι τὴ νύχτα στὶς ἀκρογιαλιές.

Τότε ἔσκυψα κι' ἐτῆ φίλησα στὸ μάγουλο. Βιαστικὰ, παρό-φορα, πλημμυρισμένος ἀπὸ χαρὰ.

Τρούμαξε. Τῆς εἶπα βιαστικὰ καὶ ἀσυλλόγιστα.

— Μαρία, νὰ σοῦ πῶ... ἐγὼ σ' ἀγαπῶ μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου.

Χαμογέλασε. Τὰ μάτια της χαμήλωσαν καὶ λαμποκοποῦσαν.

— Μὰ αὐτὸ πού ἔκανες δὲν εἶνε καλὸ, μοῦ ἀπάντησε.

Ὡς τόσο πῆρε τὸ χέρι μου καὶ τὸ ἔσφιξε στὸ δικό της. Ἐ-πειτα ντροπαλά-ντροπαλά τ' ἀνέβασε στὰ μαλλιά μου καὶ τὰ χάδεψε.

Νὰ λοιπὸν κι' ἐγὼ πῶς ἐνίωσα τὸ πρῶτο ἐρωτικὸ τίναγμα. Σ' ὅλο τὸ κορμί μου ἔτρεχε ἓνα ψυλὸ σύγκριο ὅπως γλυστρά ἓνα σιγανὸ μουρομούρισμα μέσα σὲ βαθειὰ σιωπὴ.

Μὰ τώρα τίποτα πιά δὲν σιωπᾶ. Αὐτὸ τό τραγοῦδι τὸ ἀ-κούγω μέσα μου κι' εἶναι καλλίτερο απ' τοῦ καρδερινιοῦ πού κε-λαῖδει ἐδῶ κοντὰ.

Κατάντικου στὸ χτῆμα μας εἶναι ἓνα ἀψηλὸ βουνό, πού τὸ λέμε «τὸ Πράσινο». Εἶναι ἓνα ἄγριο δάσος πού ὅσο εἴμασταν μικρὰ παιδιά, ἦταν ἓνας θρούλλος πού σκέπαζε τὶς καρδιές μας καὶ τὰ ὄνειράτά μας, γεμάτος ἀπὸ αὐστηρότητα καὶ τρούμο. Ἀ-κόμα καὶ τώρα πού μεγαλώσαμε λέμε τὸ ὄνομά του, «τὸ Πράσινο» καὶ ἀπὸ ἐνστικτο ἀνατριχιάζει τὸ πετσί μας.

Αὐτὸ τὸ κακὸ μᾶς ἔκαναν οἱ γονοί.

Ἐνα μεσημέρι, ἐκεῖ στὴν κορφὴ ἀπάνου, φάνηκε λίγος μάβρος καπνός. Ὁ πατέρας μου ἔκανε τὸ σταυρό του. Βγήκαμε ὅλοι στὴν πορτάρα καὶ παρακολουθοῦσαμε σιωπηλοὶ τὸ μάβρο σημάδι πού μεγάλωνε. Σὲ καμιὰ ὥρα ἡ φωτιὰ εἶχε ξαπλώσει.

Τὸ «Πράσινο» καίγονταν. Ὅσο ἔγερνε ἡ μέρα ἡ ζέστα γε-νόταν ἀβάσταχτη. Ἀγγιζες τὸν ἀγέρα κι' ἦταν σὰ λόχη. Ἡ ἀτ-

μοσφαίρα ἦταν βουτηγμένη στὸν καπνὸ, καὶ ἀνεσαίναμε μὲ δυσκολία. Τὰ σκυλιά μας τρέχουν ἀπ' ὅλες τὶς μεριές μὲ πεταμένες γλῶσσες, γιατί προαισθάνονται τὸν κίνδυνο. Σὰν βράδυασε κάπως καλμάρισε ἡ ζέστη μὰ τότες φύσηξε ἓνα λίγο ἀγεράκι πὺ ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα τόσο γίνονταν δυνατότερο. Ἡ φωτιά πιά δυνάμωσε. Ἀπ' τὸ δάσος ἔρχεται μιὰ τρομαχτικὴ βουή, σὰν ἓνα μούγκρισμα χιλιάδων ζώων πὺ σφάζονται κάπου πολὺ μακρὰ. Τ' ἀναμένα κλαδιὰ πετοῦσαν ἀπὸ κορφὴ σὲ κορφὴ στὰ δέντρα καὶ τ' ἀβλεπες τοῦτα ἓνα-ἓνα ν' ἀνάβουν, ἀπ' ἐδῶ ὡς ἐκεῖ, τὸνα ἀπάνου στ' ἄλλο, σὰν ἓνας τεράστιος πολυέλαιος. Τὰ ζαρκάδια ἔβγαζαν στριγγλιές κραυγές πὺ χτυποῦσαν τὴ νύχτα καὶ ἦταν σὰν νὰ τῆς ἔδιναν μιλιὰ, μιὰ ἀνέκφραστη μιλιὰ πὺ ἀλάλαζε καὶ χάνονταν μὲς τὴ βουή τοῦ δάσους πὺ καίγονταν.

Κατὰ τὶς τρεῖς τὸ πρωῖ ἡ φωτιά μᾶς εἶχε πλακώσει. Ἐνα ἄλογο τ' ὄχαν ξεχάσει δεμένο στὰ χωράρια πὺ καίγονταν. Ἀρχισε νὰ χλιμιντρίζει ἄγρια, σπαραχτικὰ μὰ κανεῖς δὲν ἦταν πιά νὰ τὸ γλυτώσει.

Ἀγοιευμένοι πιάσαμε νὰ σκάβουμε γύρω γύρω τ' ἀμπέλι, ἀπὸ τὶς πιὸ ἐπικίνδυνες μπασιές, γιὰ ν' ἀλεκοντίσουμε τὴ φωτιά. Τί κάναμε ἐκείνη τὴν κρίσιμη ὥρα κανεῖς μας δὲν ἤξερε. Ἄντρες, γυναῖκες, ἀφεντικὰ καὶ παραγοὶ, ἄλλοι σκάβανε τὸ χῶμα, ἄλλοι μαζώναμε πέτρες, κάνοντάς τὶς σωρούς κι' ἄλλοι ἀκόμα, μὲς τὸ πανδαιμόνιο. Ξεριζώναμε τὶς ρίζες τὶς καλαμιές — τόση ἦταν ἡ ἀπελπισία.

Ὁ ἀγέρας καίγει, καίγει ὅπως ἡ φωτιά. Ὁ ἰδρωτὰς σταζοβολᾷ σ' ὅλο τὸ κορμί μας. Οἱ σπίνθες ἀνεβαίνουν ψηλὰ κι' ἄλλες μᾶς ἔρχονται στὸ πρόσωπο καὶ στὰ χέρια. Μὰ νὰ το τὸ στοιχειὸ πλάκωσε! Τρέχει ἀπάνω στὴ γῆ, γλυστρᾷ σὰν κῆμα, ἓνα πλατὺ κοτακόκκινο κῆμα, ἓνα φοβερὸ ἄλυκο κῆμα. Φωτίζεται ὅλος ὁ κάμπος. Μὲ μιὰ γλήγορη ματιὰ, πὺ εἶναι ἡ ματιὰ τοῦ ἀνθρώπου πὺ πνίγεται διακρίνω ἐκεῖ δίπλα μου τὴ Μαρία μὲ λυμένα μαλιὰ καὶ μὲ μάτια ἀγκορηλωμένα νὰ χτυπᾷ μὲ ἀπελπισία τὴν τσάπα στὸ κληρὸ χῶμα.

Κι' ὁ Ἀλέξης ἐδῶ εἶναι σιμά. Ὁ Θεὸς βοηθός!

Ἐνα βουνὸ πηχτὸς καπνὸς, ὅπως βγαίνει ἀπὸ καμίνι, ὀρμᾷ καταπάνου μας καὶ τὰ σκεπάζει ὅλα. Οἱ λόχες γλύφουν τὸ κορμί μου. Μὲς σ' ἐκείνη τὴν ὀρμὴ τινάζουμαι ἀσυναίσθητα πίσω, μὲς τὰ κλήματα, περσότερο ἀπὸ δέκα μέτρα. Μιὰ κραυγὴ ἀκούστηκε. Δὲ χάνω τὸ κουράγιο μου· συλλογίζουμαι ἀμέσως τὴ Μαρία. Κοιτάζω δίπλα μου τίποια. Βλέπω ὅμως τὸν Ἀλέξη νὰ βγαίνει τελευταῖος ἀπ' τὸ ντουμάνι, καὶ νὰ τρέχει μὲ κλονισμένο βῆμα. Στὰ χέρια του κρατᾷ ἓνα βαρὺ πράγμα. Ἐρχεται καὶ ἀποθέτει λιγοθυμισμένη στὰ πόδια μας τὴ Μαρία καὶ πέφτει κι' ἀφτὸς χάμου, πιάνοντας μὲ τὰ δυὸ χέρια τὸ κεφάλι του.

Ἡ φωτιά κύκλωσε τὸ ἀμπέλι μὰ στάθηκε. Εἶχαμε γλυτώσει.

Τὰ τσακάλια μᾶς ἔκαναν μεγάλο κακό. Κατέβαιναν τὴ νύχτα μὲς τ' ἀμπέλι καὶ μᾶς ξεθέωναν σὲ ζημιά. Οὐρλιαζαν ἄγρια καὶ ἀδιάκοπα. Οἱ πεινασμένες φωνές τους ἀκουγόταν σ' ὅλον τὸν κάμπο. Πῶς εἶναι ἡ κραυγὴ ἑνὸς ἀνθρώπου ποὺ σκοτώνεται τριγυρισμένος ἀπ' τὴ σιωπηλὴ νύχτα, ἀπαράλαχτα ἦταν αὐτὸς ὁ θοῆνος τῶν τσακαλιῶν, ποὺ κατέβαιναν πεινασμένα μὲ τὰ μωρὰ τους.

Ἀναγκαστήκαμε πιά νὰ λάβουμε σοβαρὰ μέτρα. Χωριστήκαμε ὅσοι εἴμαστε στὸ χτῆμα, γυναῖκες-ἄντρες, σὲ δυὸ βάρδιες. Ἡ μιὰ ὡς τὶς δέκα τὸ βράδυ κι' ἡ ἄλλη ὡς τὰ μεσάνυχτα. Ἀρχίζαμε ἀπ' τὴ μιὰ ἄκρη τοῦ ἀμπελιοῦ, τὸ φέρναμε βόλτα καὶ φτάναμε ἐκεῖ ἀπ' ὅπου ξεκινήσαμε. Σ' ὅλην αὐτὴ τὴν ἐκστρατεία ἄλλος γιουχάιζε, ἄλλος χτυποῦσε ντενεκέδες, ἄλλος σφύριζε κι' ἔμπηγε φωνές. Ἐνα σωστὸ πανδαιμόνιο, ποὺ ἔκανε τὰ τσακάλια νὰ φεύγουν φοβισμένα. Ἀκούγαμε μακριὰ τὰ οὐρλιαχτὰ τους ποὺ ὀλοένα καὶ χάνουνταν.

Ἐφρόντισα νὰ εἶμαι μὲ τὴ βάρδια τῆς Μαρίας. Ξεμοναχιάζουμε μὲς τὰ κλήματα, χτυποῦμε τοὺς ντενεκέδες μας, καὶ φιλιόμαστε στὸ στόμα. Ἐπειτα μπήγουμε μιὰ φωνὴ ἀπὸ χαρὰ. Ἐτσι διώχναμε ἐμεῖς τὰ τσακάλια.

Μὲ τὴ βάρδια μας εἶναι κι' ὁ Ἀλέξης. Τοῦτον τὸν τελευταῖον καιρὸ εἶναι ἀμίλητος. Σοβαρευτήκαμε πιά καὶ συναμεταξὺ μας. Ἐνα βράδυ τὸν ρώτησα.

— Γιατί Ἀλέξη δὲν μοῦ μιλάς πιά σὰν πρῖν ;

— Παιδί μου, σ' ἀγαπῶ πάντα, μοῦ ἀπάντησε.

Μόλις πάτησε τὰ τριάντα μὰ τὸ κούτελό του εἶναι κιόλας ἀβλακωμένο ἀπὸ ρυτίδες καὶ τὸ μάτι του θολό. Μὲς τὸ χτῆμα γεννήθηκε κι' ἀφτὸς κι' ἐδῶ μεγάλωσε δουλεύοντας μέρα νύχτα τὰ χωράφια καὶ τὸ ἀλέτρι. Μὲ τὸ χέρι του, αὐτὸ ἐδῶ τὸ χῶμα σκαλίστηκε δυὸ φορὲς κάθε χρόνο τόσες φορὲς τώρα τόσα χρόνια. Γι' αὐτὸ τὸν τράβηξε θαρρεῖς ἢ γις σὰ μιὰ ἐρωμένη. Τὸν εἶδα ἕνα μεσημέρι, τὸν περασμένο θεριστὴ, νὰ κάθεται μονάχος του καὶ νὰ χαδεύει μὲ τὶς δυὸ χουφτες του τὰ χουρὰ στάχυα ποὺ μόλις σάλευαν. Σὰν νὰ τὰ μιλοῦσε.

Μιὰ νύχτα στὴ βάρδια μας, ἐκεῖ ποὺ φιλιόμαστε μὲ τὴ Μαρία εἶδα μιὰ σκιά ποὺ γλύστρισε ἀπὸ πίσω μας κι' ἔφυγε βιαστικά. Σὰ νάταν κρυμμένη στὰ κλήματα καὶ μᾶς παρακολουθοῦσε. Γνώρισα τὶς φαριδιές πλάτες τοῦ Ἀλέξη καὶ τὸ βιαστικὸ περπάτημά του. Ἡ Μαρία ἔτρεμε ἀπ' τὸ φόβο. Ὁ κόρφος τῆς ἀνεβοκατέβαινε - μάντευα τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς τῆς.

— Χαθήκαμε, ἔκανε, καὶ μαζώχτηκε στὴν ἀγκαλιά μου.

Ὅταν γυρίσαμε στὸν ὄντα ὁ Ἀλέξης κάθουνταν κατάμονος. Ἀλαφρούναμε τὰ πατήματά μας καὶ κοντέψαμε στὴ μισανοιχτὴ πόρτα. Ἐνα λυχνάρι ἔκαιγε. Στεκόταν γυρισμένος μὲ τὸ πρόσωπο στὶς χουφτες του, κι' οἱ ὄμοι του ἀνεβοκατεβαίνανε ἀπὸ ἕναν

λυγμὸ πού μόλις ἀκουγόταν. Κοιταχτήκαμε κατάματα μὲ τὴ Μαρία ξαφνιασμένοι. Τὴν τράβηξα παραπέρα καὶ τῆς εἶπα μὲ συγκίνηση:

— Μοῦ φαίνεται πὼς κλαίγει γιὰ σένα.

Κατέβασε τὸ κεφάλι. Γιὰ λίγα λεπτὰ μείναμε σιωπηλοί. Ἐπειτα ὁ κόρφοσ τῆς ἄρχισε ν' ἀνεβοκατεβαίνει κι' ἔπιασε νὰ κλαίγει σιγανά.

Χωριστήκαμε λυπημένοι, γιατί κι' οἱ δύο μας τὸν ἀγαπούσαμε σὰν ἀδερφό.

Ὁ Ἀλέξης φεύγει ἀπ' τὸ χτήμα. Ὁ πατέρας μου τὸν παρακαλοῦσε, ἡ μητέρα μου τὸν χάδευε σὰν παιδί τῆς, μὰ στάθηκε ἀδύνατο. Ἦρθε ἡ μέρα τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ. Τὸν βγάλαμε ὡς τὴν πορτάρα ὄξω, κι' οἱ μαστόροι μαζεμένοι ὡς τὸ μικρότερο παραγιό. Μᾶς χαιρέτισε ἕναν-ἕναν μὲ βουρκωμένα μάτια. Μὲ κοίταξε πατρικὰ καὶ μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι. Κοντὰ μου στέκουνταν δυκρουσμένη ἡ Μαρία. Δὲν τόλμησε ὅμως νὰ γυρίσῃ νὰ τὴ δεῖ. Τέλος εἶπαμε τὸ «γεια σας». Ὅταν ὅλοι γύρισαν πίσω, ἐγὼ καὶ ἡ Μαρία καθήσαμε ἀκόμα πολλὴν ὥρα βλέποντάς τον νὰ φεύγει.

Τώρα πού ἔχω τόσα χρόνια μακρὰ ἀπ' τὸν κάμπο καὶ μὲ κατάλαβε ἡ ἐπιθυμιά του μόλις θυμοῦμαι δυὸ πρόσωπα πού ἀγάπησα ἐκεῖ κάτω: Τὸν Ἀλέξη καὶ τὴ Μαρία. Ἐκεῖνον δὲν τὸν ξαναεἶδα πιά, κι' ἐκείνη μοῦ εἶπε ὅταν τὴν ἀποχαιρετοῦσα πὼς θὰ μ' ἀγαπᾷ καὶ θὰ μὲ θυμᾶται.

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΥΣΣΑΣ

«ΝΙΛΟΥΦΕΡ, ΑΡΝΑΚΙ ΜΟΥ...»

Ἄμάν, ἀμάν νὰρ γκιμπι

— Νὰρ γκιμπι —

Μεμελερι, κὰρ γκιμπι

Ἄμάν, τὰ βυζιά σου εἶναι σὰν τὸ ρῶδι

Εἶναι σὰν τὸ ρῶδι καὶ σὰν τὸ χιόνι.

(Τούρκικο Τραγοῦδι)

Εὐλογημένος νὰ εἶναι ὁ μέγας ὁ Ἡλιος τῆς Ἀνατολῆς πού μέλωσε γιὰ μένα ἕνα τόσο ἐξαίσιον φρούτο, σὰν αὐτὸ πού ζουλιάρικα σφίγγω στὴν ποδιά μου, ἔσένα Νιλουφέρο.

Ὅλη του ἡ πυρωμένη ψυχὴ χώνεψε μὲς τὰ βάθη τῶν ματιῶ σου, ἔβαψε μαβιά τὰ σγουρά σου κι' ἔκανε μελαχροινὸ τὸ βελουδένιο ποδαράκι σου, Νιλουφέρο.

Μὲς τὰ δεκατέσσερα καλοκαίρια πρόφταξε νὰ ὠριμάσει ὅλα τὰ θηλυκὰ δῶρα τοῦ γατίσιου σου κορμιοῦ. Εἶσαι μιὰ παιδοῦλα γεμάτη ἀμαρτωλὴν ἀθωότητα. Μὰ ὅλα σου τὰ παιχνίδια εἶναι παιχνίδια ἐρωτικά, Νιλουφέρο.

Εὐλογημένος νὰ εἶναι ὁ μέγας ὁ Ἡλιος τῆς Ἀνατολῆς
ποῦ ἀστράφτει στὰ δόντια σου σὰ γελάς, κι' ἔκανε τὸ παχουλὸ
σου στόμα βυσσινὶ σὰ μιὰ μικρὴ μαχαιριὰ μὲ στιλέττο, Νιλουφέο.

Μόνο τὰ δυὸ χουσόμηλα τοῦ κόρφου σου δὲ θὰ τὰ ὠριμάσει
ποτές. Πάντα θὰ κρούβεται τὸ καθένα τους μὲς τὴ μιά μου
τὴ φούχτα, καὶ θά'ναι στέρεα σὰ δυὸ ἀφροκύδωνα ποῦ σα-
λεύουνε στὴν ἄκρια τοῦ λιγεροῦ κλωναριοῦ. Νιλουφέο.

Τὰ χεῖλια μου παίζουνε μὲ δυὸ ἄγουρα βατόμουρα, κι' οἱ
φούχτες μου εἶναι γιομαῖτες ἀπὸ ζουμερὰ μικρὰ ἀφροκύδωνα, Νι-
λουφέο.

Ἡ νύχτα βγαίνει ἀργοπατώντας μὲς ἀπ' τὰ βαθειὰ δάση
καὶ κρεμάει τὰ μαβιά τῆς πέπλα πάνου ἀπ' τὸ νερὰ καὶ στὶς τρε-
μουλιάρικες φυλλωσιές. Οἱ καταροάχτες φωνάζουνε τώρα σὰν
θεοὶ καὶ τ' ἀηδόνια τρελλαθήκανε, Νιλουφέο.

Οἱ χλωμοὶ μουεζίνηδες μὲ τὰ σγουρὰ μῆρι γενάκια, πάνου
ἀπ' τοὺς τέσσερις μιναρέδες τοῦ Οὐλοῦ-Τζαμί, ποῦνε μεγάλο σὰν
ἓνα βουερὸ βουνὸ, τραγουδᾶνε μερακωμένοι τὴ δόξα τοῦ λάγνου
σου Προφήτη, πρὸς τὰ τέσσερα σημεῖα τῆς Γῆς.

Καὶ σὺ, μὲς τὴν κουφάλια τῶν κισσῶν σπαρταρᾶς ἀπὸ ἀγάπη
στὴν ἀγκαλιά μου, Νιλουφέο.

Νιλουφέο, γελάς σὰν τρελλὴ καὶ στὰ χεῖλια μου τρέχουνε
καρτερὰ τὰ δάκρυα τῆς ἄγριας ἐρωτικῆς σου χαρᾶς.

Νιώθω στὸ μάγουλό μου τὸ πεταλούδισμα ποῦ κάνουνε τὰ
μακρὰ σου ματόκλαδα ποῦ φτεροκοπᾶνε. Ὡχ πῶς ἰσκιώνουνε
σγουρὰ τὰ μάτια σου, σὰ βαρειές χνουδάτες κουρτίνες.

Ἀκούγω τὸ αἷμα σου ποῦ βουίζει μέσα στὸ φλογισμένο
κορμί σου, σὰν ἀχὸ μακρουνοῦ ποταμοῦ, κι' ἡ καρδιά σου κλω-
τσάει ἀνυπόταχτα τὸν κόρφο σου, Νιλουφέο.

Σφαλνῶ κι' ἐγὼ γιὰ μιὰ στιγμή τὰ κουρασμένα ματόφυλλα
τούτη τὴ μυσικὴ ὥρα τῆς μαβιάς νύχτας κι' ἀκούγω τὴ βρούση
τῆς ζωῆς ποῦ χουχλακίζει μέσα στὸ κορμί σου, Νιλουφέο.

Εἶν' αὐτό; Γιὰ, μὴν εἶναι τὰ συντριβάνια ποῦ προσεύχουν-
ται ὀλομόναχα ὅλη νύχτα μέσα στὰ χίλια τζαμιὰ τῆς Προύσσας,
διὰν τὰ τερατώδη ψηφιὰ τοῦ Κορανοῦ σπαράζουν στοὺς ἀπέ-
ραντους τοίχους σὰ χουσαῖ φεΐδια ποῦ μπαλεύουν;

Εἶν' αὐτό; Γιὰ, μὴν εἶναι οἱ χιλιάδες τὰ ἱερα περιστέρια
ποῦ βογγᾶνε ἐκεῖ πέρα μακρὰ, κάτου ἀπ' τὰ κυπαρίσσια τῶν
μεζαιοῶν, βογγᾶνε ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀγάπης τους;

Νιλουφέο, ἀρνάκι μου κουρασμένο ἀπὸ ἡδονή! Νιώθω τὸ
ζεστὸ κόμπο τῶν μελῶν σου νὰ λύνεται ἀπὸ πάνω μου.

Κοιμήσου κουρνιασμένο μέσα στὴν πλατειά μου ἀγκαλιά.
Ἐνοια σου καὶ θά'γρουπνήσω ἐγὼ ὡς τὴν ἀβγὴ κοιτάζοντάς σε.

Ἐνοια σου καὶ θὰ παραφυλάξω ἐγὼ νὰ φιλήσω τὴν πρώτη
ρόδινη ἀχτίδα ποῦ θά'ρτει νάκουμπήσει πουρνὸ-πουρνὸ στὰ δυὸ
στητὰ ρουμπίνια τοῦ κόρφου σου.

ΕΝΑ ΠΑΝΕΡΙ ΑΝΘΗ

ΚΩΣΤΑ ΜΑΚΙΣΤΟΥ

Ήταν Κυριακή. Καὶ μιὰ Κυριακὴ στὸ χωριὸ μπορεῖ νᾶναι κεῖνο ποὺ καρτεροῦσες ὅλη τὴ βδομάδα, γιὰ, νᾶναι κεῖνο ποὺ σούρχεται ὀλότελα ἀναπάντεχα σὰ δῶρο.

Πάντα ὕστερα ἀπ' τὴ λειτουργία τῆς Ἐκκλησιᾶς ἡ ἀγορὰ ἔχει ἀρκετὸ κοσμάκη καὶ τὰ καφενεῖα εἶναι γιομάτα ἀπὸ καπνὸ κι ἀθρώπους. Ὡστόσο ἐστὶν μπορεῖς νὰ ξενικήσεις πάνου στὸ δημόσιο δρόμο, ποὺ περνᾷ ἀνάμεσα ἀπ' τοὺς ἤσυχους ἐλιῶνες. Τὸ πολὺ-πολὺ θὰ συναντήσεις κανένι κάροο ν' ἀνεβαίνει ἀργὰ, γιὰ, τίποτα φτωχοῦλες, ποὺ κατέβηκαν γιὰ χόρτα στὸν κάμπο. Ὅλα εἶναι γαληνεμένα, ὥστε γαληνέβει κι ὁ νοῦς σου. Οἱ φτωχοῦλες πιάνουν τὴν ἄκρη τοῦ δρόμου μόλις σ' ἀντιληφθοῦν ἀπὸ μακριὰ καὶ χαιρετᾶνε πάντα μὲ πολὺ χαμηλωμένη φωνή.

Λοιπὸν ἦταν καὶ τότε μιὰ Κυριακὴ. Κι ὄχι πὼς συνέβησαν τίποτε τραγικὰ γιὰ, παράξενα πράματα. Δὲ ξαίρω γιὰτι πάντα πρέπει νὰ γίνουναὶ παράξενες καὶ τραγικὲς περιπέτειες σὲ κάθε ἱστορία γραμμένην. Τίποτε παρόμοιο δὲ γίνηκε σ' ὅ,τι τώρα ἀνιστοράω, ἐξὸν ποὺ πίσου ἀπ' τὴ ράχη τοῦ γερο-Παπούλη ἡ μικρὴ ἀγαπημένη γύρισε τὸ κεφάλι κι ὕστερα τὸ ἐκλίνε :

— Καλημέρα ..καλημέρα !... ὦ πόσο πρέπει νὰ σ' ἐφχαριστήσω ! Νά, σ' ἀκλουθᾶν τὰ μάτια μου καὶ σ' ἐφχαριστῶ... σ' ἐφχαριστῶ.

Κι ὅμως τίποτε ἀπ' ἀφτὰ δὲ λέχτηκε, μονάχα ἦταν ἓνα μικρὸ ἀσημένιο κουδουνάκι π' ἀσημοκουδούνιζε μέσα μου, σὰ νὰ εἶχε φορέσει ἄμφια ἡ ψυχὴ μου.

Ἀργότερα γένηκεν κάτι ἄλλο, ἀκόμα πιὸ σημαντικό — ποὺ σειρὰ του δὲν εἶναι νὰ εἰπωθεῖ — καὶ τότες εἶναι ποὺ ἡ Κυριακὴ ἦταν σὰ μοσκοθυμίαμα, πούρχεται ἀπὸ κάπου πολὺ κοντά. Ψάχνεις, ψάχνεις νάβρεις ἀπὸ ποῦ ἔρχεται ὅσπου χαμογελάς ἀνακαλύπτοντας πὼς μέσα σὲ κάποιο θυματήρι καίγονται μῦρα καὶ καίγονται γιὰ σένα. Ήταν κόκκινα γαρούφαλλα, ποὺ ξεράθηκαν καρφιτωμένα πάνου στὸ στήθος καὶ κλωνιὰ βασιλικοῦ, ποὺ μαράθηκαν μέρες μπηγμένα στὰ κατάμαβρα μαλλιά καὶ τώρα καίγονται — τριζοβαλᾶνε πάνου σὲ μιὰν ἀναμμένη φωτίτσα — μῦρα γιὰ τὸ χιτήρι σου.

Φυσοῦσε ἓνα ξερὸ βοριαδάκι κείνη τὴ μέρα. Μέρες πολλὲς προηγούμενες ἦταν μιὰν ὀγράδα, ποὺ βάσταξε κάμποσο. Τότε ἦταν ἓνας ἐκνεβρισμὸς τυραγνικός. Ἀπ' τὴ νύχτα ὅμως εἶχεν ἀρχίσει τὸ βοριαδάκι καὶ τὴ μέρα — τὴν Κυριακὴ — κάπου κάπου κριτοῦσε καὶ λιακάδα.

Δὲ μπορούσα νὰ ξεκινήσω κατὰ τὸ δημόσιο δρόμο, ποὺ τραβᾷ

ἀνάμεσα ἀπ' τοὺς ἐλιῶνες. Ἦμουν στὴν Ἐπιτροπὴ γιὰ νὰ μὴ νοθευτοῦν οἱ ἐκλογές κι ἡ θέση μου ἦταν κεῖ στὴν παμπάλαια τῆ σάλα τοῦ ρημαγμένου Σκολειοῦ. Ἀπ' τὴν Ἀβγὴ ἀκόμα πῆγα κεῖ. Κι ἀφοῦ φυσικὰ δὲν ἐρχόταν ἀθροῦποι ἀπὸ τέτοιαν ὥρα, βηματίζα στὴ σάλα :

— Φροντίζουμε τόσο πολὺ πάντα νὰ μὴ γένουν τίποτα νοθεῖες στὰ δημόσια πράματα ! Εἴμαστε οἱ ἐξαγνισμένοι, οἱ ὀλοκάθαροι ἀθροῦποι, ὥστε πρέπει ἀπαράλλαχτα νὰ εἶναι κι ὅλα μας. Αἴ ! καὶ μὲ τὸ μάτι κοιτᾶμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλονε ὅλοι μας οἱ παστοικοί...

Ἔτσι, στὸν ἴδιο θυμωμένο χαβὰ, μποροῦσε νὰ τραβήξει κάμποσο τὸ μονολόγημα, μὰ βγαίνει ὁ Ἰλλιος καὶ πάνου στὴν ὀλόσπη κατάγυμνη λέφκα καθίζει ἓνα κοράκι κι ἀφήνει μιὰ κραβγή:

— Νά, ἀφτὸ ἦταν πού εἶχε νὰ εἶπει τὸ κοράκι καὶ τὸ εἶπε. Τὸ φώναξε ἀπὸ τόσο ψηλὰ κι ὀλόϊσα κοιτάζοντας τὸ ἄπειρο. Πίσου ἀπ' τὴν κραβγή του δὲν εἶναι τίποτε ὑπονοούμενο. Λοιπόν ;... ὦ ! κάτι ἀρχίζει νὰ γλυκοσαλέβει στὴν καρδιὰ μὲ τοῦτο δὲ τὸ κοράκι ἔτσι σὰν πού φώναζε πάνου ἀπὸ τὴ λέφκα. Τιποτένιε ἐαφτούλη μου, ὀρίστε ἂ μπορεῖς φώναξε κεῖνο πού γλυκοσαλέβει μέσα στὴν καρδιὰ σου. Κοιτάζεις περίτρομα ὀλόγυρα καὶ πού θὰ σταματήσει τὸ μάτι σου σταθερὰ καὶ μὲ μπιστοσύνη ;

Φυσικὰ πὼς τὸ κοράκι δὲν πῆρε χαμπάρι ἀπὸ ὅλα τοῦτα κι ἄς τὸ κοίταζα ἐπίμονα. Μόνο ξανάφησε ἄλλη κραβγή καὶ πέταξε χτυπώντας τὶς φτεροῦγες, πρὸς τὸ κοπάδι τους πάνου στὴ στήγη τοῦ Σκολειοῦ.

Τότες οἱ ψηφοφόροι ἐρχότανε γραμμὴ καὶ λέγοντας : — Καλημέρα — τήγαιναν πρὸς τὴν κάσσα, τὴ ψηφοδελτιοδόχο. Ὁμῶς ἐγὼ γιὰ κάμποσην ὥρα σκεφτόμουνα τὸ κοράκι καὶ μονάχα τώρα — πού τ' ἀνιστοράω — εἶναι πού ἀπορῶ πὼς κανένα πρωῖνὸ χαιρέτισμα δὲ μπόρεσε νὰ μὲ τραβήξει πρὸς τὸ μέρος του, ἔστω κι ἄς μὴν εἶχε νὰ μοῦ δείξει μὲ τὸ δάχτυλο τίποτε μακρυνὸ καὶ φωτισμένο.

Μὰ νὰ, ὁ Παπούλης. Ἀπ' τὴν πετροένια σκάλα ἀνεβαίνει ὁ Παπούλης. Φορᾷ τὸ ἴδιο γαλάζιο παλτὸ κι ἔχει τὰ χέρια στὶς τσέπες γιὰτὶ κρουώνει, κάνει ψυχρίτσα σήμερα. Τίποτε ὀρισμένο δὲ γνωρίζω γιὰ τὸν Παπούλη, ἄς τὸν ξαίρω κι ἀπὸ χρόνια, ἀπὸ μικρὸ παιδὶ ἀκόμα. Κάτι πὼς ἦταν ἓνας μυλωνὰς ἐκεῖ πέρα πρὸς τὰ ποτάμια, πὼς εἶχε πάντα καὶ κυνηγετικὰ σκυλιὰ ὀμορφα ξεδιαλεγμένα κι ὁ ἴδιος ἦταν ξακουστὸς κυνήγος. Καὶ μιὰ φορὰ ἀκουσα πὼς πλέκει καὶ δίχτυα γιὰ ψάρεμα στὸν ποταμό. — Ἐσὺ μοῦ τόπες ;

— Ἄ, ναί, ἐσὺ ἢ ἴδια μοῦ εἶχε; δώσει τὴν πληροφορία τούτη γιὰ τὸν Παπούλη σου.

Ἀνέβηκεν ὁ Παπούλης καὶ προχωρᾷ κουτσαίνοντας. Τόνα πόδι του τεντώνεται ἀλύγιστο καὶ σὰν τὸ πτεῖ χάμου, γέρονε ὀλος πρὸς ἐκεῖνο τὸ πλεβρό. Ἔτσι πάντα εἶναι κουτσὸ τὸ βῆμα του

— Παπούλη, περίμενε νὰ πᾶμε μαζί, ἀκούστηκε τότε μιὰ φωνίτσα κι' ἀνεβαίνει τὰ πέτρινα σκαλιὰ νοργὰ κι ἀγλήγορα. Φορᾶ ἓνα γκοίτζιο παλτὸ κι εἶναι τὸ ἴδιο νοσταλγημένο προσωπάκι πούρχεται καὶ κρουροπαίζει μὲ τὶς ἀγρούπνιες μου μέσα στὸ σκοτάδι τῆς κάμαρας εἰς νύχτες. Στέκεται ὁ Παπούλης καὶ τότε ξεκινᾷν μαζί. Ἐγὼ στέκουμαι ἀσάλεφτος. Κάτι εἶναι ποὺ τοιμάζεται ν' ἀφήσει μιὰ κραβγὴ ἀπὸ μέσα μου, μὰ τίποτα δὲ γίνεται.

Προχωροῦν πρὸς τὴ μακρονήν ὀξόπορτα καὶ μονάχα τότε γυροίσει τὸ κεφάλι, γυροίσει πρὸς ἐμένα τὸ κεφάλι καὶ τὸ κλίνει. Ὁ Παπούλης μὲ τὸ γαλάζιο παλτὸ, μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες, προχωροῦν μπροστὰ καὶ δὲν ἔχει πάρει εἶδηση ἀπὸ τίποτε.

Καὶ τότε ἦταν π' ἄρχισε τὸ ἀσημένιο κουδουνάκι μέσα μου ν' ἀσημοκουδουνίζει :

— Μή, δὲ θὰ τὸν ἔφτανε λοιπὸν τὸν Παπούλη, χωρὶς νὰ φωνάξει ἔτσι δυνατὰ ;

— Κουδούνιζε, γλυκοκουδούνιζε, χρυσό μου κουδουνάκι. Εἶναι μιὰ Κυριακὴ σήμερα καὶ μπορεῖς νὰ ἐτοιμάστεῖς γιὰ μιὰ γιορτὴ γιὰ τὴ νύχτα...

Σὰν πέρασε τὸ μεσημέρι, ἡ ψηφοφορία προχωροῦσε καλά. Θὰ πιάναμε τὸ μεγαλύτερο ἀριθμὸ ἀπὸ ἄλλες χρονιές. — Ἐχει μάθει, ἔχει δασκαλεφτεῖ πιά ὁ κόσμος ἀλήθεια. Ὅσο πάει καὶ δασκαλέβεται.

Βέβαια πὼς ἐμένα δὲ μοῦ πέφτει κανένας λόγος ν' ἀνοίξω τὸ στόμα μου καὶ νὰ πῶ μιὰ χτζομάρα γιὰ ὅ,τι φάναξε τὸ κοράκι πάνου ἀπὸ τὴ λέφκα, σὰν προόβαλεν ὁ Ἥλιος σκίζοντας μ' ἓνα χρυσὸ σπαθὶ τὰ σύννεφα. Τοιμάζομαι γιὰ μιὰ γιορτὴ καὶ περιμένω τὴ νύχτα.

— Ἐμπρὸς λοιπὸν, λᾶτε, τελιωστε ἀγλήγορα, καλοὶ μου ἀθροῶποι !

Μὰ τ' ἀπόγιομα, κονιὰ κατὰ τὸν Ἐσπερονὸ, ξέσπασαν ξαφνικὰ ἀνόλπιστα πράματα : Ἦσαν κάτι ψηφοφόροι ἀνήσυχτοι. Ὅχι πὼς ἦταν τάχα ἀπ' τὸ κλονιζόμενο κόμμα. Εἶχαν μιὰ βαθύτερη ἀνησυχία. Κι ἦταν βιαστικοί, τόσο βιαστικοί. Πήγαιναν ἴσια πρὸς τὴν κάσσα κι ἔριχναν νεβρικά κι ἀνόρεχτα τὸ ψηφοδέλτιο.

— Τὰ λεφτά, μωρέ, τὰ ξανακόβουν τὰ λεφτά, ἔτσι εἶπε κάποιος ποὺ ρωτήσαμε κι ἔφυγε βλαστημώντας.

Εἶλικρινὰ τοιμάστηκα νὰ μοιραστῶ τὸ βάρος τοῦτο, ποὺ μᾶς ἦρτε ξαφνικὰ σὰ μπόμπα στὰ κεφάλια μας, ἔστω κι' ἄς ἦμουν σιγουρότατος, πὼς δὲ μοῖ βρισκότανε τίποτε λεφτὰ γιὰ κόψιμο ἐμένα. Εἶπα νὰ σταματήσουν ὅλες οἱ τοιμασίες γιὰ τὴ βραδυνὴ γιορτὴ.

Ὁ Ὅμως τότε ἦταν, ποὺ ἄρχισαν νὰ καίγονται στὴν ἀναμμένη φωτίτσα τὰ μῦρα — κόκκινα ξερὰ γαρούφαλα καὶ μαραμμένα κλώνια βασιλικοῦ. —

— Καλοὶ μου ἀθροῶποι, λυπᾶμαι πάρα πολὺ γιὰ ὅ,τι σᾶς συ

νέβηκε τόσο ξαφνικά κι ανόλπιστα, μα δὲ μποροῦν νὰ σταματήσουν οἱ τοιμασίες τῆς γιορτῆς. Δὲ βλέπετε; Κάπου ἓνα ἱθυματῆρι σκορπᾶ μοσκοθυμίαμα. Καὶ μὴ δὲν εἶδατε τὶ γένηκε τώρα;

Πέρασε μιὰ συντροφιὰ ὄλο καὶ κοπέλλες. Ὁ Παπούλης ὅμως δὲν ἦταν πιά. Κατέβηκαν ὄλες, μα ὄλες οἱ κορασιὲς ἀπ' τὰ πέτρινα σκαλάκια καὶ μονάχα κείνη, πῆγε ἀπ' τὴν πέτρινη ψηλὴ πεζούλα. Πῆγε κεῖ κι ὕστερα μὲ μιὰ χαρούμενη κραβγῆ, πήδησε κάτου στὶς ἄλλες, ποὺ εἶχαν κατεβεῖ ἀπ' τὰ πέτρινα σκαλάκια. Πήδησε, καὶ τότε τὸ γέλοιο τῆς ἦταν ἴδιο ἓνα κουδούνισμα ἀπὸ ἓνα λεφτοφκιασμένο ἀσημένιο κουδουνάκι, ποὺ καμπανίζει στὸ λαιμὸ μιᾶς ὀλόλεφκης ἀρνάδας. Κι ὁ ἥλιος εἶχε σκίσει πάλε μὲ χουσαῖ σπαθιά τὰ σύγνεφα, γέρονοντας πρὸς τὴ δύση του.

— Τὸ κατάλαβα, ναί, τόνοιωσε καλὰ ἡ ψυχὴ μου, ἀγαπημένη καὶ γι' αὐτὸ καμμιὰ τοιμασία δὲ θὰ σταματήσει γιὰ τὴ γιορτή. Πήδησες σὰν ἓνα μικρὸ, χαρούμενο ἔλαφάκι κι ἐγὼ τὸ ξαίρω καλὰ γιὰτ' δὲν κατέβηκες καὶ σὺ ἀπὸ τὰ σκαλάκια. Αἶ, μήπως θέλεις καὶ καλὰ ν' ἀκούσεις ἐσὺ τὶ ἦταν κείνο, ποὺ φώναξε τὸ κοράκι πάνου στὴ Λέφκα; Μὰ θάσαι τὸ βράδυ στὴ γιορτὴ καὶ κεῖ εἶναι ποὺ θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ ὅλα... ὅλα...

Βράδυνασε, σκοτείνιασε κι ἀναψαν τὰ φῶτα. Βουίζουν σὰν ταραγμένα μελίτσια τὰ καφενεῖα. Πολλὰ μέτωπα μπορεῖς νὰ βρεῖς, ποὺ εἶναι ρυτιδωμένα, ἀνήσυχτα...

Μὰ ἐγὼ μπορῶ νᾶμαι ἥσυχος, γιὰτὶ τόχω δηλώσει πὼς μοῦ εἶναι ὀλότελα ἀδύνατο νὰ λάβω μέρος στὴ θλίψη τους. Κάθουμαι λοιπὸν στὸν καναπέ καὶ θκέφτομαι πάλε γιὰ τὴ νυχτερινὴ γιορτή, ποὺ θὰ γίνεῖ στὴν ὀλομόναχὴ μου κάμαρη.

Κάποιον, μα κάποιον πρέπει νὰ ἐφχαριστήσω γιὰ τὴ σημερινή μου μέρα, γιὰ τὴν Κυριακή μου.

— Ποιὸν, λοιπὸν πρέπει νὰ ἐφχαριστήσω;

Ψάχνω κι ἀναζητῶ μὲ τοὺς λογισμούς μου:

— Κρατῶ ἀνθη, ἓνα πανέρι γιομάτο ἀνθη καὶ πρέπει νὰ τ' ἀφήσω κάπου, στὰ πόδια κείνου, ποὺ πρέπει νὰ τὸν ἐφχαριστήσω.

Ξάφνου, μοῦ φαίνεται πὼς ἀπλώνω τὸ χέρι μου στὸν ἴδιο τὸν ἑαφτό μου. Κάτι ἀγαπημένο εἶνε κεῖ μέσα.

— ὦ! ἐφχαριστῶ... ἐφχαριστῶ! Ν' ἀφήσω λοιπὸν τ' ἀνθη. Εἶνε ἓνα πανέρι γιομάτο ἀνθη.

Καὶ τότε νοιώθω μιὰ τόσο γλυκειὰ γαλήνην, ποὺ σε' ἀλήθεια συμπονῶ τοὺς χλωμοὺς κι ἀνήσυχους χωριανούς μου, ποὺ τοὺς ἔχουν κόψει τὰ λεφτά, ξαφνικά, μα τόσο ξαφνικά!

Ο ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΣΑΤΥΡΟΥ

Γέλιο ἀναβλύζει ἀστείρευτο κάτου ἀπ' τὸν ἥλιο ὁ κάμπος
κι' ὁ λογισμὸς μου ἀντίφεξεν, οὐράνιος θόλος.
Στὰ φύλλα ὡς μάτια παίζουνε τὸ φῶς οἱ λεῦκες, σάμπως,
ῥυμνε, καὶ γνέφουν νὰ ὑψωθῆς φαιδρὸς καὶ φωτοβόλος.

Χαρούμενε θεέ, ἐρωτιάρη,
λυγεροπάτη, καλόκαρδε Σάτυρε,
πὺ τῶν Ὀλύμπιων μέρωσες τῆ μαρμαρένια χάρη
μὲ τῆ θνητῆ σερπετοσύνη,
δός μου — σοῦ τάζω — ν' ἀξιωθῶ
τῶν θείων σου αὐλῶν τὴν εὐφροσύνη.

Τῆς λυγαριᾶς τὸ μοσκοβόλο ἀνάδευμα
τὸ διάβα σου ἐσημάδεψε.
Σὰν πιά πηγὴ καταμεσήμερα
τὸ πονηρό σου γέλιο ἀκούει ἐρωτεμένη,
πὺ ἀπλώνει ἀνάερες τὶς σγουρὲς πλεξοῦδες τῆς
μέσ' ἀπ' τ' ἀριὸ τοῦ σκοίου χτένι ;

Πίσω ἀπ' τὰ φύλλα πιάς συκιάς τὸ μάτι σου φεγγρίζει,
ὡς ἡ τρυγήτρα ἢ ὀρθόστηθη περνᾶ σειστή, ὅλη λάβρα,
καὶ στὸ σφιχτόδετο κορμὶ ξέχειλη ἢ σάρκα τρίζει
σὰν ἀνοιξιάτικου χυμοῦ σ' ἐλάτη ἀνάβρα ;

Ἡ προσπερνᾶς ἀπ' τ' ἀπλωτὸ λειβάδι
μὲ τὰ ὀκνὰ βόδια, ὡς στ' ἀνάμελο λίκνισμα
τοῦ γηλιολαγγευτου κορμιοῦ των
ζυγιάζουν μέσ' στὰ σύμπονά τους μάτια
τῆ γαλήνη τοῦ ἀτέλειωτου ὄνειροῦ των ;

Ἄδολη ἢ πνοή σου, ὡς ὄξινος γυμὸς κλημάτου,
τῆς κοσμοπλάστρας μέθης ρέει στὶς φλέβες μου μαγιά
καὶ νὰ, τοῦς νέους κροτάφους μου ἔζωσαν
σφιχτόρογα, μελόχυμα τῆς σκέψης τὰ τσαμπιά.

Γιὰ σὲ σπονδὴ μέσ' ἀπ' τὰ δάχτυλα
ἀράθυμος ὁ μούστος θὰ πηδήσει,
καὶ στὸ χιλιόχρονο σου δρῦ γιὰ στὴ χλοῖσμένη βρύση
πλεξοῦδα τῆς ἀγάπης μου θὰ σοῦ ἀπιθώσω,
πὺ πάνου στοῦ ἔρωτα ἔκοψα τὸ πιὸ τρανὸ μεθήσι
ὄγρη ἀπ' τὸ μόσκο τοῦ ἴδρωτα κι' ἀπ' τῶν φιλιῶν τὴ δρόσο.

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

1

Θὰ ξαναοίξουν τοῦ κλειστοῦ παράθυρου τὰ φύλλα,
κ' ἀπ' τοῦ γιαλοῦ τὸ σάλεμα θενάμπει νέος ἀγέρας,
ξανθὸς θεὸς τὸ χάραμα γλυκογελάει τῆς μέρας,
κ' ἀνακλαδίζονται οἱ κορφὲς καὶ τοῦ δρυμοῦ τὰ ξύλα.

2

Χαράστογε ποὺ βρέθηκε τῆ νύχτα αὐτῆ, χορτᾶτος
ὑπνοῦ καὶ στῶν βημάτων σου ταραχτήκε τὸν κρότο.
πουλάκι ποὺ ἀνεφτέριασε στὸ χαραμέρι πρῶτο,
κ' ἔκραξεν ὁ ἐρχόμενος εὐλογημένος, νάτος!

3

Κανένα παραμάντεμα κ' ὕμνος κανεὶς τῆ μέρα
ἐτούτῃ δὲν ἀκούστηκε· τάχε ὅλα ἡ γῆ δικά της.
μικρὸ πουλάκι τὰ ἀξε τῆ σιωπῆ τοῦ ἀγέρα
κ' ἡ θάλασσα ἀνετρίχιασε κλειστὴ στὰ σύνορά της.

6

Βαθειὰ τὸ μέλι τὸ ξανθὸ τὸ κράτησες λουλοῦδι,
κ' ἡ μέλισσα ἀργὸ τόρρεσε καὶ πάει νὰ γείρει ἡ μέρα,
σὲ ποιὸ καλάμι παΐζεσαι τετράφυλλο τραγοῦδι
νὰ πάρω ἀράδα τοῦ σκοποῦς κ' τὰ πουλιὰ τοῦ ἀγέρα;

7

Εὐπνα τὸ ἀηδόني τὸ πουλὶ καὶ γύρω μας φουντώνει
νύχτα βουβὴ καὶ καρτεράει ὁ κόσμος κάτι ἀπόψε·
ξύπνα, τῆ γλυκαπαντοχῆ τοῦ Ἀπριλομάη καὶ κόψε,
πάψτε γαλιάντρες καὶ πουλιὰ καὶ τραγουδάει τὸ
[ἀηδόني.

ΠΩΣ ΚΥΝΗΓΑΝΕ ΤΑ ΛΙΟΝΤΑΡΙΑ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ

ΑΠ' ΤΑ ΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΚΟΝΤΕ ΒΙΣΣΟΥ (ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ)

Μεταφρασμένα ἀπ' τὸν ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Εἴτανε ἡ ἐποχὴ πὺν ζευγαρώνουν τὰ Λιοντάρια, ἐποχὴ πὺν κάνουν τοὺς τρομεροὺς ἔρωτές τους!... Τὸ Λιοντάρι σὰν εἶναι ἔρωτεμένο, παλαίβει· σὰν εἶναι ἔρωτεμένο, σκοτώνει· σὰν εἶναι ἔρωτεμένο, εἶναι ἀλύπητο.

Σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ πὺναι τόσο ἐπικίνδυνη. οἱ κυνηγοὶ δὲν πρέπει ποιὲς νὰ ἀποφασίζουνε νὰ βγουν στὸ βουνὸ περισσότεροι ἀπὸ τρεῖς μαζί· Εἶναι νόμος. Τὸ Λιοντάρι στέκεται σὲ ἀνσιχτὸ μέρος μέσα στὴν μπούκα τοὺς· κ' οἱ τρεῖς σημαδεύουνε. Μόνο οἱ δυὸ οἰχνοῦνε τὰ τέσσερα βόλια τῆς καραμπίνας· ὁ τρίτος, σὲ ἐπιφυλακὴ, βαστᾷ ὀλοένα τὸ θηριὸ μέσα στὴ μίρα τοῦ τουφεκιοῦ του. "Αν δὲ σκοτωθεῖ μὲ τὴν πρώτη, οἱ δυὸ πὺν οἰξανε πέφτουνε στὰ γόνατα, μὲ τὴ λόγχη μπρὸς, μὲ τὸ κοντάκι στὸ χῶμα, μὲ τὸ ρεβόλβερ στὴ φούχτα. Ὁ τρίτος, ὄρθριος, ἀκίνητος, περιμένει νὰ πηδήξει τὸ Λιοντάρι, καὶ τοῦ οἰχνει στὸν ἀγέρα. "Αν ὁ τρίτος αὐτὸς κυνηγὸς εἶναι ψύχραιμος, πρᾶμμα πὺν συμβαίνει συχνὰ γιατί φροντίζουνε νὰ ἐμπιστευτοῦνε στὸν πιὸ σπουδασμένον αὐτὴ τὴ σπουδαιότατη δουλειᾷ, τὸ Λιοντάρι, χτυπημένο κεῖ πὺν πρέπει στριφογυρίζει, κουτροβαλᾷ καὶ πέφτει σὲ μισὸ σάλτο του.

Ἐπὶ δυὸ τρεῖς βδομάδες πὺν κρατᾷ τὸ πάθος του, ἡ ἀγοιᾶδα του φτάνει σὲ ἀπερίγραφτο βαθμὸ. Εἶναι μιὰ τρέλλα, λύσσα. Ὁ πειὸ ἀντρεῖος ἀνθρωπος χλωμιάζει.

Ἐνας ἀπ' τοὺς καλύτεροὺς μου κυνηγοὺς, ὁ Florian Much εἶχε πέσει πίσω ἀπ' ὄναν Ἐλέφα μοναχόν. Τὸν χώριζε τότες ἀπὸ μᾶς μισὴ μέρα δρόμος. Τὸν συντροφεύανε δυὸ σκλάβοι ἀράπηδες, λαμπροὶ σημαδευτές. Τὴ νύχτα εἶχε περάσει τὸ Σουτὶτ, ἀκλουθῶντας ὀλοένα τὸ παχύδεομο. Εἴτανε δέκα ἡ ὥρα σὰν ἔφταξε στὶς ὀχιτὲς τοῦ Ρογιάν, στὴν Ἐπαρχία Βολκέ.

Πεινοῦσε· ξάπλωσε στὸν ἴσκιο μιᾶς μιμόζας κ' ἔστειλε ἕναν ἀπ' τοὺς παραγυιοὺς του, τὸν Ἀμπτ-οὐλ-Μεσσίκ, νὰ κάνει ξύλα νὰ ψήσουνε μιὰ γαζέλλα, κ' ὁ ἄλλος κάθησε μαζί του.

Ἀπὸ μακρὸν, ἕνα μουγκρητὸ ὄμοιο μὲ βροντὴ τραντάζει τὸ δάσος· τὰ ἀγοίμια φοβισμένα ἀοχίζουνε νὰ τρέχουν· περνᾶνε

κοπάδια-κοπάδια μπρός ἀπ' τὸν Florian. Τὸ πᾶν τρέμει, τὸ πᾶν ἀνατροιχιάζει· ἡ φύση εἶναι καταφοβισμένη: τὸ Λιοντάρι τραγουδά τὸν ἔρωτά του. Ὁ Florian, ποὺ τόσα χρόνια τώρα εἶχε μίθει τὰ φυσικὰ τοῦ βασιλιᾶ τῆς ἐρήμου, κατάλαβε εὐτὺς τὴν αἰτία ποὺ ἀκογόντανε κεῖνα τὰ φοιχτὰ βουχίσματα. Σηκώνεται μὲ τὴν καρμπίνα στὸ χέρι. Τὸ ποδοβολιτὸ ἐνοῦς ἀλόγου χτυπᾷ στ' αὐτὶ του· βλέπει ἕναν Ἀράπη, ποὺ πηλαλᾷ σὰν ἀστραπὴ, καὶ τοῦ λέει:

— Τρέχα νὰ γλυτώσεις! τὰ Λιοντάρια παλαίβουν!

Ἀκούγεται μιὰ τουφεκιά· πασκίζει νὰ καταλάβει ἀπὸ ποῦ ἔρχεται ὁρμᾶ νὰ πάει νὰ πέσει μέσα στὴ βασιλικὴ αὐτὴ μάχη. Ὁ Ἀμπτ-οὐλ-Μεσσίκ φτάνει, λαχανιασμένος, μὲ τὴν τρομάρα ζωγραφισμένη, ἀπάνου στὸ μαῦρο μοῦτρο του.

— Σὲ ποιὸν ἀπάνου ἔρριξες; μίλα γρήγορα!

— Τὰ Λιοντάρια τρώγονται· τόνα θὰ φορήσει· εἶναι πνιμένο· ἔρριξα ἀπάνου στὸ νικητὴ, τοῦσπασα τὸ μηρί.

— Καλά, πάρε τὸ τουφέκι σου, πᾶμε. Κι' ὁ Florian κοιτάζει ἂν εἶναι γιομάτη ἡ καρμπίνα του μὲ τὶς ἀπανωτὲς κάννες.

Ὁ Ἀμπτ-οὐλ-Μεσσίκ διστάζει, μὰ τὸν ἀκλουθᾷ.

Σὲ λίγο φτάνουνε στὸ πεδίο τῆς μάχης. Σιωπὴ πέρα πέρα, σιωπὴ τρομερὴ σὰν τὴν ἴδια τὴν καταγίδα, γιατί, μετὰ σ' αὐτὰ τὰ ρουμάνια ποὺ κάθεται ὁ βασιλιᾶς τῶν δασῶν, ἂν δὲν τὸν δεῖς εἰς αὐτὸν πρῶτος, τώρα σὲ τούτη τὴν περίστασι, εἶσαι χαμένος. Ψίχνουνε, μὲ τὸ μάτι στὴν κάννα, μὲ τ' αὐτὶ στυλωμένο· ἀνακαλύβουνε ἕνα πελώριο Λιοντάρι ξαπλωμένο δίχως ζωή.

Γιὰ νὰ στρωθεῖ στὸ χῶμα ἕνας ἀθλητὴς μὲ τέτοιο μπόϊ, θὰ χρειάστηκε ἕνας κολοσσός. Ὁ ἄμμος εἶτανε ἀνακατεμμένος, ποδοπατημένος, κατακόκκινος, οἱ μιμόζες τσακισμένες. Ἀπάνου στ' ἀγκάθια τους σαλεύανε τοῦφες μαλλιά, κομμάτια κρέατα.

Ὁ θριαμβευτὴς, ξαπλωμένος ἔγλυψε τὸ σπασμένο μηρί του ὠρες-ὠρες μούγκριζε· τὸ στόμα του εἶτανε ματωμένο, τὰ μάτια του πετούσανε φλόγες, καὶ γενικὰ ἡ ὄψη του τόσο τρομερὴ, ποὺ οἱ δυὸ Ἀράπηδες, ἀφοῦ πετρόσανε στὴν ἀρχὴ, τραβηχτήκανε ὑστερα δέκα πατήματα πίσω. Λίγο παραπέρα, ἡ θηλικιά, μυρίστηκε τὸν ὄχτρο, καὶ σηκώθηκε ὄρθια ἕτοιμη γιὰ πόλεμο.

Ὁ Florian ρίχνει καὶ τὶς δυὸ ριξές του ἀπὸ ἕξη μέτρα· δυὸ ἀτσαλένιες μπόλλες τρουπ ἴσανε τὸ λιοντάρι πέρα-πέρα. Πήδηξε, στριφογύρισε, τέντωσε, κατακύλησε· τὰ οὐρλιαχτὰ του βγαίνουν, κομμένα μὲς' ἀπ' τὸ λαρύγγι του, λαχανιασμένα· τεζάρισε, ἔπεσε κι' ἀπόμεινε τεντωμένο. Δὲν εἶτανε ἀκόμα ψόφιο. Ἡ λέαινα ἔκανε μιὰ γίνηση σὰ νὰ φοβέριζε. Ἀξίφνα, σκεπάστηκε ἀπ' ἕνα σύννεφο ἄμμο, ἔβγαλε κάτι πνιμένα κλάματα. Θάρτει μαθὲς σὲ

βοήθεια τοῦ βασιλιᾶ ἀντρός της; Φριχτή σειγιή. "Ένα μινούτο νὰ τὰ χάσει κανένας, καὶ θὰ βρεθεῖ ἀνάμεσα στὰ σαγόνια τοῦ θηριοῦ.

Ὁ κωνηγὸς ἀρπίζει μὲ ὄρμη τὸ το κρέκι ἀπ' τὰ ξυλιασμένα χέρια τοῦ Ἄμπτ-οὐλ-Μεσσίκ. Ὁ Ἄράπηξ ξεμικρύνει ἀκόμα πενήντα βήματα.

Ἄκουμπᾶ τὴν μπούκα τοῦ τουφεκιοῦ του ἀπίνου στὸ κούτελο τοῦ θηριοῦ ποὺ ξεψυχᾶ. Πέρνει φωτιά... τί τρομερὴ ἀπροσεξία! Ἡ σφαῖρα εἶτανε στρογγυλή: γύρισε πίσω δίχως νὰ σπάσει τὸ καύκαλο.

Μ' αὐτὸ τὸ τράνταγμα ποὺ τοῦσκισε τὸ κεφάλι, τὸ λιοντάρι σὰ νὰ γαλβανίστηκε, ἀνοιξε τρομερὰ τὰ μάτια του, ἀνασηκώθηκε· στάθηκε στὰ πόδια του. Ρίχνεται ἀπάνου στὸν ὄχερό του, τοῦ ἀρπάχνει τὸ τουφέκι, τοῦ τρυπᾶ τὴν κάννα μὲ τ' ἀτσαλένια δόντια του· τὴν ἀκόμα αὐτὸ το τροπιο.

Ὁ Florian ἀνοπλος, καταλαβαίνει, πὼς ἔφταξε ἡ τελευταία του στιγμὴ· μὰ, ἐπειδὴ εἶναι χεροδύναμος σὰν Ἡρακλῆς, θέλει νὰ πουλήσει ἀκριβὰ τὴ ζωὴ του.

— Βοήθεια! Βοήθεια! Ἄμπτ-οὐλ-Μεσσίκ! Τὰ πιτόλια σου!

Ὁ Ἄμπτ-οὐλ-Μεσσίκ τὸν βλέπει, τὸν ἀκούγει καὶ κάθεται δίχως νὰ σαλέψει. Ἀπελπισμένος, προδομένος ἀπ' τοὺς ὑπηρέτες του, καταλαβαίνει τὰ κοφτερὰ νύχια νὰ χώνονται μέσα σὰς πλάτες του καὶ νὰ τοῦ σκίζουνε τὰ κρέατα.

— Βοήθεια, Ἄμπτ-οὐλ-Μεσσίκ! Βοήθεια! φωνάζει ἀκόμα.

Τελευταῖος ἀποχαιρετισμὸς....

Τὸ τρομερὸ στόμα τοῦ θηριοῦ εἶναι πιά μέσα στὸ μούτρο του. ὀρθάνοιχτο, ξερονῶντας καπνὸ, ἀφροὺς, αἷμα καὶ θάνατο. Τὸ χέρι τοῦ κακομοίρη χώνεται μὲ λύσσα στὸ λαρύγγι τοῦ Λιονταριοῦ. Τὰ τρομερὰ σαγόνια σφαλνᾶνε μὲ μιᾶς, καὶ τὸ χέρι χωρίζεται ἀπ' τὸ κορμί. Τὰ νύχια τοῦ θηριοῦ ξεκολλᾶνε τὰ παῖδια, τὴν καρδιά. Τὰ σαγόνια κόβουνε στὰ δύο τὴ μέση τοῦ Much· πέφτει κομμάτια κομμάτια, δίχως νὰ βγάλει μήτε κίκ. Τὸ Λιοντάρι, ἔξαντλημένο, πέφτει ἀπάνου στὸ θῦμα του· ξεψυχᾶ.

Ὁ Ἄμπτ-οὐλ-Μεσσίκ ὁ πιστὸς δοῦλος, βρισκότανε σὲ ἑξήντα βήματα· εἶχε δεῖ πὼς ὁ ἀφέντης του πέθαινε, εἶχ' ἀκούσει τὴν τελευταία του φωνὴ εἶτανε ἀρματωμένος, μπορούσε νὰ τὸν γλυτώσει! Ὁ σύντροφός του ὁ Ἄράπηξ πῆγε καὶ τὸν βοῆκε: Περιμένανε ὡς ποὺ κρούσε τὸ Λιοντάρι καὶ ξεμάκρυνε ἡ θυλικιά καὶ τότες ξεθαρευεῖχανε νὰ σιμώσουνε. "Ένας σωρὸς κρέατα σπαρτισιστὰ, νὰ τί βόζικανε ὅλο ὅλο ἀπ' τὸν ἀφέντη τους. Ὁ Florian Much δὲν ὑπῆρχε πιά· ἕνα πικηκάρι λιγώτερο. "Ένας καταραμένος φοβιτσιάρης περσόερο.

Κορζι

ΧΑΝΤΟΥΡΙ ΚΑΙ ΚΙΘΑΡΑ

Ένα σκίτσο του ΑΝΤΩΝΗ ΠΡΩΤΟΠΑΤΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

ΠΡΟΚΑΤΑΡΑΧΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΜΟΣΧΟΥ

ΕΙΔΥΛΛΙΟ Η΄

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΣΤΕΡΙΑ

Σάν πέφτει στὸν κατάμαβρο γιαλὸ γλυκὰ τᾶγέρι
τὸ φοβισμένο μου μυαλὸ θερμαίνεται· γιὰ μένα
χάζι δὲν ἔχει πιά ἡ στεριά καὶ μὲ τραβᾷ ἡ μπουνάτσικ.
Μὰ ὄντας ὁ ἄσπρος της βυθὸς βουγίξει κι' ἀφορισμένη
ἡ θάλασσα κλουριάζεται, κι' ἀγριοβογγᾷ τὸ κῦμα,
ἀνεῖς γιαλό, τὸ μάτι μου στεριά ζητᾷ καὶ δέντρα.
Γλυκειὰ μοῦ φαίνεται ἡ στεριά, μὲ φραίνει τὸ ἰσμερό της
ρουμάνι· κι' ἂν πολυφυσᾷ, τριγούδι λέει τὸ τσάμι.
Κακιὰ ζωὴ πού τὴν περνᾷ ὁ γοῖπατζης, που τόχει
γιὰ σπίτι τὸ καράβι του κι' ὄλο γιὰ ψάρια τρέχει
δουλέβοντας ὅλημερίς γιὰ τὸ ἄχαρο κυνήγι.
Μὰ τώρα στὸν πυκνόφυλλο τὸν πλάτανο ἀπὸ κάτω
γλυκὸς ὁ νύπνος μοῦρχεται κι' ἀποθυμῶν' ἀκούγω
τὸ λάλημα τῆς διπλανῆς βουσοῦλας, πού ἡ μουρμούρα
δὲν τὸν στεναχωρεῖ ποτές, τὸν φραίνει τὸ βουνίτη,

Μεταφραστῆς Π. ΨΑΛΤΗΣ

Η ΘΕΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΓΕΛ΄

ΜΑΡΙΑΣ ΚΛΩΝΑΡΗ

Ἡ θειά τοῦ Μαργέλ' ἦτανε μιὰ γοητὰ, πού ὅταν τὴν ἔβλεπες
καταλάβαινες πὼς δὲν εἶχε καμπουριάσει τόσο ἀπὸ τὰ χρόνια,
ὅσο γιὰτὶ πέρασε ὅλη της τὴ ζωὴ σκύβοντας τὸ λιγνοκάμωτο
κορμί της, στὶς βαριές χωριανές δουλιές.

Θὰ ἦτανε ἀλήθεια πολὺ ὠμορφη στὰ νσιᾶσα της, ἡ θειά τοῦ
Μαργέλ'. Τὰ μαλιά της ἦτανε πυκνὰ καὶ μακρὰ, ἀκόμη καὶ κατά-
μυρα. Καὶ πὼς γελοῦσε. σάν παιδί, ὅταν σὲ κύταζε μὲ τὰ μάτια
της πού λάμπανε τόσο πολὺ ἀκόμη.

Εἶχε πολλὰ καλά : περιβόλια, ἐλιές καὶ χωράφια, μὰ ἦτανε
ἄτεκνη καὶ λιγάκι σφιχτοχέρα.

Τὸ σπίτι της ἦτανε στὴν πιὸ καλὴ θέσι τοῦ χωριοῦ.

Μπαίνοντας τὴν ὀξόπορτα ἦτανε μιὰ κατηφορική αὐλή πλακοστρωμένη. Δεξιά κοτέτσια καὶ ζερβιά ντάμια γιὰ τὰ ζᾶ καὶ γιὰ τοὺς καρπούς.

Στὴ μέση τῆς αὐλῆς μιὰ μεγάλη σκαμνιά ἔσκιαζε μὲ τὴν πυκνὴ της φυλωσιὰ τριγύρω κ' ὕστερα μιὰ σκαλίτσα, ποὺ ἀνεβαίνεσ στο καλὸ σπήτι.

Δίπλα στὴ σκαλίτσα ἦταν ἓνα πορτάκι, ποὺ ἦτανε τὸ πορτάκι τοῦ Παραδείσου γιὰ τὴ θειά τοῦ Μαργέλ'.

Μὲ δυὸ σκαλάκια κατέβαινεσ σ' ἓνα περιβολάκι πυκνοφυτεμένο ἀπὸ γολιῶ-λογιῶ δέντρα : λεμονιές, πορτοκαλιές, μυγδαλιές, ἔρικιές καὶ γύρω τρώγυρα σὲ μιὰ χιβούζα, τζιράνια, γαρουφαλιές, διόσμοι ματζουράνεσ, ἀπήγανοι, ἀψιθιές καὶ ἀσπροκόκκινοι λαλέδεσ.

Καὶ στοὺς τοίχουσ σειρὰ ἢ Μαγιάτικεσ τριανταφυλιές φορτωμένες γοτζεδάκια στὸν καιρό.

Στὸ σπήτι μπαίνανε λίγοι πάντα κι' ἀπὸ τοὺς λίγουσ αὐτοὺς πάλι λίγοι πατούσανε στὸ περιβολάκι μέσα.

Ἐγὼ εἶχα τὸ προνόμιο αὐτὸ ἀπὸ παιδί.

Ἡ θειά τοῦ Μαργέλ' μ' ἀπάντεχε πάντα τὸ βραδυνὸ καὶ σὰ μ' ἔβλεπε νὰ στέκω στὴν κουρνίζα τῆς πόρτας, ἀνασήκωνε λιγάκι τὸ κορμί της καὶ κλείνοντάς μου καὶ τὰ δυὸ της μάτια μ' ἔλεγε : «ἔλα, λέγου».

Καὶ γὼ μὲ μιὰ τρεχάλα βρισκόμουν στὸ πορτάκι.

Κι' ἀρχίζαμε τὸ πότισμα σιωπηλές καὶ οἱ δυό.

Καμιά φορὰ σὰν ἔβλεπε νὰ μουσκεύουμι μοῦ ἔλεγε χαμηλόφωνα «ἀγάλ' ἀγάλια κόρη μ'»... καὶ γὼ πρόσεχα πιά.

Σὰν τελειώναμε στεκόμαστε καὶ κοιτάζαμε ὦρα πολλὴ τὸ χῶμα, ποῦ σκούραινε μὲ τὸ βρέξιμο καὶ τὰ λουλούδια ποὺ ξεκουραζόντανε ἀπὸ τὸ κάμα τῆς ἡμέρας, ρουφώντας τὴ δροσιὰ τοῦ νεροῦ καὶ τῆς δραδυνῆς ὥρας.

Ἐπειτα ἢ θειά τοῦ Μαργέλ' μάζευε τ' ἀγριοχόρτα καὶ γὼ ἀκουμποῦσα στὸ χαμηλὸν αὐλόγυρο κυτάζοντας κάτωθε τοὺς πράσινουσ ἑλιῶνεσ, τὰ περιβόλια καὶ τὴ θάλασσα ποὺ παράλαζε ὀλοένα χρώματα.

Καὶ σὰν ἔκλεινε τὸ πορτάκι, ἢ θειά τοῦ Μαργέλ' προστὰ κι' ἐγὼ ξοπίσω ἀνεβαίναμε στὸ «καλὸ τὸ σπήτι.»

Κεῖνη καθούντανε κοντὰ στὸ τζάκι γιὰ νὰ βράσει τὸ βραδυνὸ γάλα καὶ γινόντανε ἓνα κουβαράκι, θαρεῖσ μὲ τὰ χέρια γύρω στὰ γόνατά της καὶ γὼ καθόμουν κοντὰ στὸ παραθύρι κι' ὅσο θαμποφέγγιζε, τῆς διάβαζα τὴν «Κατηραμένη Κόρη».

Μπροστὰ μου κρεμότανε ἀπὸ τὸ ταβάνι ἓνα πράσινο γιαλένιο καντηλάκι σὲ ἀσημένια κούπα. Τὸ σκοινί, ἀπ' ὅπου κρεμόντανε περνώντας ἀπὸ μιὰ θηλειὰ, ψηλὰ, στὸ ταβάνι, κατέβαινε καὶ δενότανε χαμηλὰ στὸν τοῖχο, κι' ἢ θειά τοῦ Μαργέλ' ὅσο ἤθελε τὸ ψήλωνε ἢ τὸ χαμήλωνε. Εἶχα καημὸ νὰδοκίμαζα μιὰ μέρα αὐτὸν

τὸ μηχανισμό.

Ἄμα σκοτείνιαζε ἔθετα τὴν «Κατηρεμένη Κόρη» ἐπάνω στοὺς «Βίους τῶν ἁγίων» ποὺ στέκανε κι' αὐτοὶ στὴ γωνιὰ τοῦ καναπέ καὶ σώπαινα. Ἡ θειὰ τοῦ Μαργέλ' μὲ κοίταζε μὲ στηλωμένα μάτια ἀπὸ τὴ θέση τῆς ἀκουμπῶντας τὸ πηγούνι στὰ γόνατα.

Τὸ καντηλάκι τρεμόφεγγε, τὸ γάλα φούσκωνε. Ἐπειτα σηκώσαν ἐπιανε δυὸ κοῦπες μὲ πράσινα καὶ βυσινιὰ κλαδάκια ζωγραφισμένες καὶ τὶς γέμιζε γάλα. Ἄνοιγε τὸ ντουλάπι ἐπιανε ἀπὸ τὸ σακοῦλι δυὸ σταρένια παξιμάδια καὶ βουτούσαμε. Καθόμαστε πάλι λιγάκι σιωπηλὲς κ' ἔπειτα ἡ θειὰ τοῦ Μαργέλ' μ' ἐπιανε ἀπὸ τὰ δυὸ χέρια μὲ φιλοῦσε κοντὰ ἐκεῖ στὰ μηλίγγια καὶ φέρνοντας τὸ χέρι στὴ μαύρη πλεξούδα μου τὴν τραβοῦσε γελαστὴ καὶ μ' ἔλεγε «Ἄϊντι· καληνύχτα τώρα»,

Μεγάλωχσα κ' ἔφυγα στὴ χώρα κι' ἀπὸ τὴ χώρα στὴ ξενητεία κ' ἔκανα ἰσόρνια νὰ γυρίσω στὸ χωριό.

Ἡ θεὰ τοῦ Μαργέλ' ρωτοῦσε πάντα καὶ μ' ἔστελνε τὰ χαιρετίσματά της καὶ γὰρ σὰ θυμόμουνα τοὺς δικούς μου καὶ τὸν τόπο μου, στεκόμουν μ' εὐχαρίστησι στὴν καλή της ἀναθύμησι.

Ἐγίνα κοπέλα.

Κ' ἔνα καλοκαῖρι γύρισα στὸ χωριό. Σάββατο πρωΐ.

Σὰν ἐξεκουράστηκα κ' ἄνοιξα τὴ βαλίτσα μου, κοντὰ στῶν ἐδικῶν μου τὰ ταξειδιώτικα ἦτανε κ' ἓνα κουτὶ μπομπόλια γιὰ τὴ θειὰ τοῦ Μαργέλ' κ' ἓνα τσεμπέρι σκοῦρο βυσινί.

Τὴν ἄλλη μέρα Κυριακὴ πρωΐ σὰν ἀπολειτούργησε, ἡ θειὰ τοῦ Μαργέλ' ἀνέβαινε σκυφτὴ τὸ καλύτερήμι ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὸνα χέρι διπλωμένο στὴ μέτη της, μὲ τὸ μιντηλάκι καὶ τ' ἀντίδωρο στὴ φούχτα καὶ τ' ἄλλο ἀνασηκώνοντας εἰς πολλές δίπλες τοῦ φουστάνιου της.

Ἡ ὀξόπορτα τοῦ σπητιοῦ μὲς ἦτανε μισόγυρτη καὶ κάτω ἀπὸ τὴν πυκνὴ κληματαριά μὲ πρὸς σ' ἓνα τραπεζάκι ἐπινα τὸ γάλα μου. Ἄκουσα βήματα ποῦ σταματήσανε καὶ γυρίζοντας εἶδα τὴ θειὰ τοῦ Μαργέλ' ποῦ ἔσκυβε τὸ κεφάλι γελαστὴ στὸ ἄνοιγμα, ἀκουμπῶντας τὸνα χέρι στὸ κλειστὸ θυρόφυλλο καὶ μὲ τ' ἄλλο σπρώχνοντας τὸ μισόγυρτο.

Σηκώθηκ' ἀπάνω καὶ κείνη σοβάρεψε τραυγμένη γιὰ μιὰ στιγμὴ σὰ νὰ μὴ μὲ γνώρισε.

— Καλημέρα θειὰ Μαργέλ' τί γίνεσαι;

Πῆγα κοντά της. «Ἀντήχιμ' ἰσὶ εἶσι; Καλουσώρσις· καλώστου καλώστου· ἄμ' ποῦ νὰ σὶ γνουρίσου; κουπέλα πλιά».

Ἐσκυψα νὰ τῆς φιλήσω τὸ χέρι καὶ νὰ μὲ φιλήσει.

— «Ἄμ' ποῦ νὰ σὶ φτάξου!»

Καὶ τὰ μάτια της γελάσανε σὰν τὸ παλιὸ καιρό, ἐνῶ μὲ τὸ χέρι της τραβοῦσε σιγὰ σιγὰ τὴν πλεξούδα μου καὶ μὲ χτυποῦσε στὶς πλάτες.

Τὸ κολοκαῖρι περνοῦσε εἰρηνικὰ καὶ ὁμορφα γιὰ μένα.

Πήγαινα πάλι στη θειά του Μαργέλ τὰ βραδυνά, μὰ δὲ μ' ἄφινε νὰ τὴ βοηθήσω στὸ πότισμα.

— Ἄντι κάτσι ἀπάνου στοῦ παναθῦρ' ἰσι, λέγου.

Καὶ μ' ἔσπρωχνε κατὰ τὴ σκαλίτσα.

Κι' ἐγὼ ἀνέβαινα στὴν καλὴ κάμαρα μιὰ μεγάλη κάμαρα ἀσβεστωμένη κι' ἀκράτη, πὺν ὅλη της ἡ ντυσιά ἦταν μιὰ σειρὰ ντουλάπες στὸν ἕνα τοῖχο ἕνα τραπέζι μ' ἕνα κάτασπρο χασεδένιο τραπεζομάντηλο στὸν ἄλλο, κ' ἕνας καθρέφτης ἀπάνου, ἕνα μπαούλο, κ' ἕνας καναπὲς στὸν ἄλλο τοῖχο πέρα πέρα μπρὸς στὰ τρία παράθυρα.

Ἡ θέση μου εἶτανε στὸνα ἀκρινὸ παράθυρο.

Κάτουθε ἄπο τὸ περιβολάκι ἀνεβαίνανε ἀνάκατες οἱ μυρουδιές τῶν λουλουδιῶν καὶ οἱ λεμονιές φουντωτές καὶ μεγάλες φέρνανε τὰ κλαδιά τους τὰ μοσκοβολισμένα κατὰ τὸ παράθυρο.

Κάτου ἀπὸ τὸ περιβολάκι σὲ μιὰ μεγάλη ἔκταση μπρὸς κατεβαίνανε οἱ ἀσημοπράσινοι ἐλιῶνες ὡς κάτω κάτω στὴ ζαφειρένια θάλασσα.

Κι' ὁλόγυρα πάλι σκεπάζανε τὶς βουνοπλαγιές παντοῦ σκαοφαλώνοντας οἱ ἀσημιές ἐλίτσες ὡς ἀπάνου στὴν κορφή τοῦ Ἄη Ληὰ σὰν ὑπομονητικοὶ προσκυνητάδες.

Ἦτανε πολὺ ἤσυχα σ' αὐτὴ τὴ γωνίτσα· μιὰ σιωπὴ ζηλευτὴ βασίλευε στὸ σπίτι.

Μόνο τὰ πουλιὰ πὺν πηγαίνανε νὰ κοιμηθοῦνε στὰ φουντωμένα κλαδιά θορυβούσανε λιγάκι χαριτωμένα καὶ πάλι συχάζανε ὅλα.

Καθένας θὰ ξεκουραζότανε κεῖ, καθισμένος στὸν πλατὺ καναπὲ κι' ἀκουμπώντας τὸ πηγούνι στὸ κλειστὸ χέρι.

Ἄ, ἡ θειά του Μαργέλ, πόσο καταλάβαινε τὴν ἀξία τῆς ὥραίας αὐτῆς σιγαλιᾶς. Πάντα της εἶτανε σιγανὴ μὰ αὐτὴ τὴν ὥρα πλειότερο.

Τέλειωνε τὸ πότισμά της κι' ἀνέβαινε χωρὶς νὰ τὴ νιώσω κι' ἀθόρυβα ἔμπαινε στὴν κάμαρα ἢ γιὰ ν' ἀποθέσει ἕνα πιατάκι μὲ θάσα ἀμύγδαλα καὶ βερούκοκα δίπλα μου καὶ νὰ φύγει ὅπως ἦρθε, ἢ γιὰ νὰ πιάσει τὰ μάτια μου γελώντας γιὰ τὸ ξάφνισμα πὺν μ' ἔκανε, σὰν παιδί.

Καμμιά φορὰ ἀκουμποῦσε κοντά μου καὶ κύταζε λιγάκι καὶ πάλι σιγαλὰ ἔφευγε.

Κ' ἐγὼ ἔμενα πολιώρα ἐκεῖ ἀκούοντας τὰ μαλώματα τῶν πουλιῶν μέσα στὰ κλαριά τὰ τραγουδίσματα τῶν γούλων καὶ τὸ «Ἐσάφ» πὺν ἔκανε τὸ νερὸ τῆς θάλασσας φιλώντας τὴν ἄμμο τῆς ἀκρογυαλιᾶς ἐκεῖ κάτω κάτω.

Σὰν ἐφυσοῦσε μελτέμι φέρναμε πάλι τῆς παληές μας θέσεις, ἡ θειά του Μαργέλ καὶ γὼ στὴν ἄλλη κάμαρα κείνη πάντεχε νὰ βράσει τὸ γάλα καὶ γὼ τῆς διάβαζα τὴν «Κατηραμένη Κόρη» γιὰ ν' ἀκούει.

Τὸ καντηλάκι τρεμόφεγγε, τὸ γάλα φούσκωνε, στὴν κάμαρα σκοτείνιαζε ὀλοένα κ' ἡ θειά τοῦ Μαργέλ ἔχυνε τὸ γάλα σὲ κεῖνες τῆς κοῦπες ποὺ ἤξαιρα μὲ τὰ πράσινα καὶ βυσινιά κλαδάκια.

Ἔπιανε δυὸ παξιμάδια ἀπὸ τὸ ντουλάπι καὶ βουτούσαμε. Ἔπειτα καθόμαστε λιγάκι σιωπηλές κι' ὅταν σηκωνόμουνα νὰ φύγω μ' ἔπιανε ἀπὸ τὰ δυὸ χέρια καὶ γὼ ἔσκυφτα πολὺ γιὰ νὰ μὲ φιλήσει.

Μὲ τὸ χεινόπωρο ἔφυγα γιὰ νὰ ξανάρθω πάλι τὸ καλοκαῖρι.

Μὰ οἱ δικοί μου δὲ μένανε πλιὸ στὸ χωριὸ καὶ ἡ θειά τοῦ Μαργέλ' ἔστειλε μηνυτὸ νὰ πάω νὰ μείνω μαζὺ τῆς κάμποσες μέρες.

Πῆγα μὰ τῆ βροῖκα πιὸ γερασμένη μ' ὄλο ποὺ τὰ μάτια τῆς δὲ χάσανε τίποτα ἀπὸ τὴν πρωτεινὴ τους ζωηράδα.

Σηκωνόμουνα αὐγὴ, ὅταν ἀκόμα ἐκεῖ κάτω στὴν ἀνατολὴ ὁ οὐρανὸς εἴτανε χλωμὸς καὶ τὰ βουνὰ μαβιά καὶ καταχνιασμένα καὶ τὴν εὕρισκα πάντα ν'ἀχει τελιωμένες τῆς δουλιές τῆς καὶ νὰ μὲ παντέχει γιὰ νὰ πιούμε τὸ γάλα.

Ἔπειτα συγύριζα στὴν καλὴ κάμαρα ποὺ κοιμώμουν καὶ πήγαινα νὰ τῆ βρω.

Ἡ δουλιές τῆς δὲν τελιώνανε.

Πότε νὰ κάνει τὸ τυρί, πότε νὰ δεῖ τὴν κλωσσα, τὸ φαί, ἢ νὰ μαζέψουμε κανένα τριαντάφυλλο γιὰ γλυκὸ καὶ γιὰ λιβάνι κι' ὄλα ἡσυχά, ὑπομονετικά, σιγαλά.

Ἐγὼ γύριζα πάλι στὸ παράθυρό μου νὰ διαβάσω τίποτα ὡς ποὺ νὰ ἔρθει νὰ μὲ φωνάξει.

— Ἄντι, ἔν ἡπείνασις, λέγου; καὶ γέλαγε.

Τὴν πρωτομαγιά, αὐγὴ αὐγὴ μὲ ξύπνησε χώνοντας μιὰ κουταλιά γλυκὸ στὸ στόμα μου καὶ λέγοντάς μου σιγὰ σὰ νὰ φοβότανε μὴ ξυπνήσει κανέναν.

— Γιὰ νὰ μὴ σὶ κουμπώσ', δα.

Τὸ στρωῶμα μου ἦτανε στρωμένο ῖπρὸς στὸν καναπέ. Καθὼς ἔχασα τὸν ὕπνο μου γύρισα κατὰ κεῖ.

Κάτω ἀπὸ τὸν καναπέ στὸ βάθος ἡ θειά τοῦ Μαργέλ μαζὺ μὲ ἄλλα πράγματα εἶχε κ' ἓνα πακέτο ποὺ τὸ γνώριζα.

Ἄπλωσα τὸ χέρι μου καὶ τ'όβγαλα.

Ἦτανε τὸ κουτὶ μὲ τὰ μπομπόνια καὶ τὸ τσεμπέρι τυλιγμένο στὸ ἄσπρο χαρτὶ ἀνέγγιχτα καὶ τὰ δυὸ.

Τὰ τύλιξα καὶ τὰ ξανάβαλα στὴ θέσι τους.

Σὲ λίγες μέρες γύρισα στὸ σπήτι μας.

Ἐτοιμαζόμουν νὰ φύγω πάλι ὅταν μᾶς ἦρθε τὸ μήνυμα πὼς ἡ θειά τοῦ Μαργέλ' ἀνημπόρευε δυὸ τρεῖς μέρες καὶ δὲν ἦταν καλά.

Γύρισα στὸ χωριὸ καὶ τῆ βροῖκα στὰ τελευταῖα τῆς. Σὰ μ' ἔνωσε κοντά τῆς, ἀνοιξε τὰ μάτια χαμογέλασε καὶ πάλι τὰ ἔκλεισε κουνώντας τὸ κεφάλι. Κάτι θέλησε νὰ πεῖ ποὺ σβύστηκε στὰ

χείλη της.

Τὴν αὐγὴν πέθανε κρατώντας τὸ χέρι μου.

Μὲ τὰ σφαλιχτὰ ματόφυλλα καὶ τὸ γελαζοῦμενα χεῖλη ἔμοιαζε πὼς θὰ φώναζε σιγαλά.

— Ἔλα, λέγου.

Ἀπὸ τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα ἔμπαινε ἡ προῖνὴ δροσιὰ καὶ τὸ τραγοῦδι τῶν πουλιῶν ἔμοιαζε ν' ἀνεβαίνει σὰ μιὰ προσευχὴ στὸ Θεὸ γιὰ τὴν ἀπλὴ ψυχὴ της. Ὁ ἥλιος ροδοκοκκίνησε τὶς ἀντικρινές κορυφές βάφοντας καὶ τὴ θάλασσα κάτω μακρῶς.

Ἡ γοηὰ πού ἦρθε νὰ τὴν ντύσει ἀναζήτησε τὰ ρούχα της.

Τ' Ἀμιρσοῦδ', ἡ μοναδικὴ ἀδελφὴ τῆς πεθαμένης πῆγε κ' ἀνοιξε τὸ μεγάλο μπαῦλο.

Ἐνας μποξᾶς καθάριος ξεδιπλώθηκε ὅπου φύλαγε, ἡ θειά τοῦ Μαργέλ' τὰ νεκρικάτα της.

Ἀπὸ τ' ἀπάνου ἦταν τὸ κουτὶ ἀπὸ τὰ μπομπόνια.

— Τούτου τοῦ κρινέλ', εἶπε τ' Ἀμιρσοῦδ', ἦνταν γιμάτου ζαχαράτα. Τν' ἡμέρα π' ἀνημπόρησε γ' ἡ μακαρίτ' σα μὴ λέγ' : «Κάτ' ἀπὸ τοῦ καναπέ εἶνι ἓνα διματέλ' χαρτένιου δόμ' τοῦ μουρ' Ἀμιρσοῦδ'». Τοῦ δώκα.

Τοῦ ἦνξε δὲ ἡ μακαρίτ' σα ἦνταν μέσα τοῦ κρινέλ' τσ' ἓνα τσιμπέρο, ἄπιαστο.

— Νάτου τσί, τούτουνα, εἶπε τ' Ἀμιρσοῦδ' ἀνοίγοντας τὸ κουτὶ μὲ τὰ μπομπόνια.

Ἡ βγανι-Θιὸς σχουρέσ' τ' τοῦ τσιμπέρο τσί μὴ λέγ'.

«Πάνι στὶ δώσ' τὰ ζαχαράτα στὰ μουρὰ πού παίζιν ἀπὸ κάτου νὰ τὰ φᾶν».

— Τοῦ τσιμπέρο τοῦ βάστα τσί τοῦ χάιδευγι, μὴ τὰ δαχτύλια τ'ς θαρεῖς.

Σὰν ἦβγίνα τ' πόρτα μὴ γύρσι πίσου. «Μουρ' Ἀμιρσοῦδ' μὴ λέγ' δόμ' τσί μένα ἓνα ζαχαράτου» τσί γέλα.

Τνὶ δώκα. Αἶ ἔν ἦβανι τίποτα πλιὰ στοῦ στόμα ἀπὸ τσεῖνο μόγε σὰν ἡμζίρασα τὰ ζαχαράτα στὰ μουρὰ μὴ λέγ' ἀγάλ' ἀγάλια.

«Βὰν τῶρα τοῦ τσιμπέρο μέσ' τοῦ κρινέλ' τσί βάντα μέσ' σοῦ μπουχτσᾶ πού ξέο'ς».

Τ' Ἀμιρσοῦδ' σφούγγισε τὰ μῖσια του μὲ τὴν ἄκρη τοῦ τσεμπέριου του.

Ἡ γυναῖκες κουνούσανε τὰ κεφάλια τους.

Ὑστερ' ἀπὸ λίγο ἡ θειά τοῦ Μαργέλ' ἦταν στολισμένη γιὰ στερνὴ φορὰ μὲ τὰ καλά της καὶ μὲ τὸ σκούρο βυσινὶ τσεμπέρι της τὸ ἄπιαστο.

Καὶ τ' Ἀμιρσοῦδ' ἀπόσωσε σταυρώνοντας τὰ χέρια καὶ κουνώντας τὸ κεφάλι «Ἰχ . . . ναὶ τίποτα δὲν ἤμιστιν».

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

ΠΑΡΑΔΙΣΚΟ ΚΑΦΕΝΕΔΑΚΙ

Ἀντιγραφή ἀπὸ ἔργο
κ. ΚΑΡΑΓΑΤΣΙΔΗ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

ΕΡΑΤΕΡΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥΧΙΑΣ
ΝΑ ΚΑΤΑΧΕΙΡΗΤΑΙ ΣΤΟΝ

ΚΑΤΑΧΕΙΡΗΤΗ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥΧΙΑΣ

ΝΑ ΚΑΤΑΧΕΙΡΗΤΑΙ ΣΤΟΝ

ΚΑΤΑΧΕΙΡΗΤΗ

ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΙΑ...

Σάναθυμιέμαι πάντα με συγκίνηση,
τῆς ψέφτρας Ἀρετῆς τρισάθλιο θῦμα,
Κάτια, φτωχειὰ γυναῖκα, πὸν σ'ἀγάπησα,
μὲς στὴ ντροπὴ χωμένη καὶ στὸ κρῖμα.

...Εἶταν μιὰ νύχτα ἀχνὴ φεγκαροφώτιστη
καὶ μὲς στῆς κρύας σου κάμαρας τὴ γύμνια
ἤρθα βουβὸς κι ἀπόθεσα στὰ χέρια σου
μιᾶς δολερῆς μου ἀγάπης τὰ συντρίμια.

Ἦρθα σὲ σένα μ' ἄφωνο παράπονο
μιὰ νύχτα αἰσταντικὴ γιομάτη ὀδύνη
καὶ στὰ ψυχρὰ φιλιὰ καὶ χάρδια σου ἔνιωσα
τὴν τραγικὴ ζωὴ μου ν'ἀπαλύνει.

Κι ἤρθε ὁ μοιραῖος ὁ χρόνος πὸν μᾶς χώρισε
μὰ ἤθελα πάντα πλάϊ σου ἐγὼ νὰ γείρω ,
τὴν πουλημένη ἀγάπη σου νὰ στάλαζες
μὲς στὴν ψυχὴ μου ἀργὰ σὰν ἄγιο μῦρο.

Καὶ τώρα πὸν ἡ ζωὴ μὲ ξαναγέλασε
σὲ νοσταλγῶ ξανά, καημένη Κάτια,
μὲ τὸ ἴλαρό σου ψέφτικο χαμόγελο
μὲ τὰ κομένα τὰ ἤρεμά σου μάτια.

Ἀθήνα 1924

ΠΑΒΛΟΣ ΕΡΑΤΗΣ

ΑΠ' ΤΑ «ΝΟΣΤΑΛΓΙΚΑ»

ΑΝΘΟΥΑΛΙ

«Καὶ θέλουσι σφυρηλατήσῃ
τὰς μαχαίρας αὐτῶν διὰ ἡνία
καὶ τὰς λόγχας αὐτῶν διὰ
δρέπανα».

ΗΣΑ·Ι·ΑΣ (Κεφ. Β΄.)

Στὸ τριπόδι τῶραίῳ ἀπάνω στάσου
μέσ' στὰ κομψώτατα σαλόνια, ὀβίδα
ταπεινώσου καὶ ὑψώσου καὶ στοχάσου

τὸ θάνατο πῶς κάποτες σκορποῦσες
κι' ἔσβυνες τῇ ζωῇ καὶ τὴν ἐλπίδα
καὶ κάθετι φριχτὰ ποδοπατοῦσες.

Πῶς χαίρεται ἡ ψυχὴ στὸν ἐμπαιγμό σου!
Στάσου μὲ τὰ λουλούδια φορτωμένη
καὶ θρήνα τὸν ἀπαίσιον δοξασμό σου.

Τοῦ Βάαλ μόνο τὸ ξόανον ἐσὲ μνοιάζει.
Πόσοι τόποι ἀπὸ σέν' ἀγριοσκαμμένοι
ἤσυχάζουν γιὰτὶ δὲν τοὺς ταραάζει

τὸ ἄγριο τὸ μουγκρητὸ κι' ὁ τρανταγμός σου.
Χρόνια δὲ θὰ γελάσει ὁ Μάης σ' ἐκείνους
μιὰ θάχουν συντροφιά : τὸ ρημαγμό σου.

Τάφοι—τάφοι ἀπὸ σέναντε ἀνοιγμένοι.
'Απ' τὰ πέρατα τῆς γῆς ἀκούω θρήνους...
Ρημάδια οἱ Κατεντραλ οἱ παινεμένοι.

'Ανθογυάλι, ἄς δροσίσουνε σ' ἐσένα
λουλούδια ἐλπιδοφόρα, — τὰ καλὰ σου —
τά φύλλα τους τὰ πολεμοθρεμένα.

Δροσιὰ πάντοτε ἄς βγαίνει κι' ὀμορφάδα
ἀπ' τὰδεια ἀπὸ μπαροῦτι σωθικά σου
κι' ἄς μὴ ξαναπληγώσουν τὴν Ἑλλάδα.

Στὸ τριπόδι τῶραϊο ἀπάνω στάσου
μέσ' στὰ κομψότατα σαλόνια, ὀβίδα
ταπεινώσου καὶ ὑψώσου καὶ στοχάσου

τὸ θάνατο πῶς κάποτες σκορποῦσες
κι' ἔσβυνες τῇ ζωῇ καὶ τὴν ἐλπίδα
καὶ κάθετι φριχτὰ ποδοπατοῦσες.

Δράμα 1919

Φ. ΑΝΑΤΟΛΕΑΣ

ΕΡΝΕΣΤ ΦΟΝ ΜΠΑΣΕΡΜΑΝ ΓΙΟΡΝΤΑΝ

Ο ΜΑΥΡΟΣ ΓΑΤΟΣ

ΣΚΙΤΣΟ

Μετ. ΣΙΤΣΑΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

Οἱ δύο γερόντοι ἐκάθονταν εἰρηνικὰ στὴν ταράτσα τοῦ κήπου
στὸ ἐξοχικό τους σπιτάκι. Ἦτανε νύχτα στὴν καρδιά τοῦ καλο-
καιριοῦ. Σκοῦρα κι' ὀγκώδικα στέκονταν τὰ δέντρα τοῦ γειτονι-
κοῦ περιβολιοῦ. Ὑψώνονταν πρὸς τὸ φωτεινὸν οὐρανό, γεμάτον
ἀπ' ἀστέρια π' ἀνοιγόκλειναν σὰ μάτια. Στὸ ἀστενικὸ ἀργυρόφω-
το πρόβαλε ἡ ἔχταση τοῦ γρασιδιοῦ ποὺ μερικὰ σκαλοπάτια ἀπὸ
τὴν ταράτσα σ' ὀδηγοῦσαν ἐκεῖ. Ροδωνιές καὶ χαμόδεντρα ξε-
χώριζαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὴ χλόη. Ἀπὸ τὸ Γαλαξία κι' ἀπ' τοῦ Περ-
σέα τὸν ἀστερισμὸ κυλοῦσε κάπου-κάπου κανένα πεφτάστρι, ἔτσι
σὰ νᾶθελε νὰ συνδέσει τὴ γῆς μὲ τὸν οὐρανό.

Κανένα ἀγέρι δὲ φυσοῦσε, κανένας θόρυβος δὲν ἀκούονταν.
Τὸ κάθε τι ἦτανε ἤσυχο ὀλότελα ἤσυχο στὴν μακρυνὴ ἔχταση.
Τίποτα . . ὡς καὶ τὸ μούρομυρο μιᾶς πηγούλας στὸν κῆπο εἴ-
τανε τόσο ἀνάλαφρο, ἀνεπαίσθητο, γιατί κι' ἀφτὴ ἀκούότανε κεί-
νη τὴν ὥρα εἰς τὸν Ἀπείρου τὸ ρολόγι.

Στὴν ἤσυχία γλίστρησε ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ περιβολιοῦ σιγὰ σι-
γὰ κι' ἀκούστηκε τὸ ἐρωτικὸ τραγοῦδι ἑνὸς γάτου.

Ἡ γερόντισσα κύταξε πάνου ἀπ' τὸ ἐργόχειρό της. Στὴν κουρα-
σμένη της μορφῇ εἶχε κάποια γαλήνια ἔκφραση τοῦ δειλινοῦ τῆς
ζωῆς. Τὰ χνάρια ἀπὸ φροντίδες κ' ἔνιες δὲ μπόρεσαν νὰ σβύσουν
ἀφτὴ τὴ γαλήνη παρὰ τὴν ἔκαναν πιο ὠραία καὶ πιο γλυκεία.

Τὸ λεπτὸ της χέρι σήκωσε λίγο τὰμπαζοῦρ τῆς λάμπας κι' ἀνέ-
βασε ψηλότερα τὸ φυτίλι.

— Βλέπεις καλὰ Βίχτορ. Μὰ δὲ σοῦ κουράζονται πιά τὰ μά-
τια ἀπ' τὸ πολὺ διάβασμα ;

Ὁ γέρος ἔβγαλε μ' ἀργή χειρονομία τὰ μεγάλα του γυαλιά. Κύταξε ὑπὸ τὸ βλέμμα του φαινότανε νὰ πλανιέται ἀκόμα σ' ἓνα ξένον κόσμο. Κατόπι σὰ νὰ ἦρτε στὸν ἑαυτό του κατέβασε τὰ μάτια καὶ κύταξε μὲ καλωσύνη καὶ θέρμη μὰ καὶ μὲ λίγη ἔκφραση πονηριᾶς τὴ γυναῖκα του.

— Καὶ πάλιν ὁ Γιουστῖνος Κέρονε μὲ τὶς φανταστικὲς ἱστορίες ; ρώτησε ἐκείνη μ' ἀλαφρὴ ἐπίπληξη.

Ὁ γέρος ἔπιασε τρυφερὰ πάνω ἀπὸ τὸ τραπέζι τὰ δύο τῆς χεῖρια καί :

— Εἶναι κάπια ἀνακούφιση, εἶπε, νὰ ξέροι κανεὶς πὼς ἐδῶ στὴ Γῆς εἵμαστε μόνο ξένοι, ταξιδιωτὲς γιὰ μιὰν ἄλλη χώρα. Ἄλλὰ ἢ ἄλλη χώρα θᾶναι ἄραγες πρὸ ὁμορφῆς ; Ἐδῶ εἵμαστε ὀλότελα ἐφχαριστημένοι ἀπὸ τὰ εἴκοσι χρόνια πού ζήσαμε μαζί. Θᾶθελα ἀκόμα νὰ μὴν ἔφευγα ἀπὸ δῶ. Καὶ μάλιστα ἀπὸ κοντά σου. Ἄν διαβάσει κανεὶς πόσο πενιχρὴ καὶ κωμικὴ φάτσα πέρουν τὰ πνέματα γιὰ νὰ παρουσιαστοῦν σὲ μᾶς τότε ἀμφιβάλει, γιὰ τὴν ὁμορφιὰ τοῦ ἄλλου κόσμου πού μᾶς περιμένει. Εἶναι μιὰ κουτὴ ἱστορία πὼς φαντάζει στὸ παλιὸ μοναστήρι τοῦ Μάουλμπρουν, πὼς στοὺς διαδρόμους καὶ στὶς γυριστὲς σκάλες κάτι μουγκοῖζει καὶ πὼς στὶς κάμαρες πάνω στὴ καρδιὰ τῶν κοιμισμένων κάτι βαρὺ πέφτει. Λένε πὼς ἂν κάποιος ἔχει τὴν ἀφοβιὰ νὰ κυτάξει δὲ βροῖσκει τίποτα ἄλλο, παρὰ ἓνα μάβρο γάτον, ἴσως πρὸ μεγάλον καὶ πρὸ ψηλὸν ἀπὸ τοὺς συνειθισμένους ἀλλὰ χωρὶς τίποτα τὸ ἰδιαίτερο. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸν πιάσει μ' ὅλη τὴν κηρουγμένη ἀμοιβὴ ἀπὸ εἴκοσι χρουσαῖ φλουριά.

— Ἄσε τὶς ἱστορίες τῶν φαντασμάτων Βίχτορ. Τὶς βλέπω πάντα στὸνειρό μου κατόπιν. Σ' ὅλα τὰ χρόνια μας τίποτα τέτιο δὲν εἶδαμε. γιὰ νὰ πιστέψουμε σ' αὐτά ;

— Θᾶπρεπε ὅλοι νὰ τὰ δοῦνε, γιὰ νὰ μποροῦν νᾶναι ἀλήθεια ; Ἐπειτα πρὸς λέγει πὼς καὶ μεῖς ἀργότερα ἴσως δὲν τὰ δοῦμε ; Μὰ ἐσὺ δὲν ἀγαπᾶς τοὺς γάτους.

— Γιὰ τὸ μοῦ τρῶνε τὰ κοτσύφια, πού μοῦ λαλοῦν τὸ καλοκαῖρι.

Ἐδῶ ἀκούστηκε ὀξύτερα σὰν ὀργισμένη ἢ φωνὴ τοῦ Γάτου, ἀπὸ πολὺ κοντά. Ἐπειτα ὅλα πάλι γαλήνεψαν. Τὸ φεγγάρι ἔχυνε τὸ μαλακὸ φῶς του πάνω ἀπὸ τὴν πεδιάδα, πάνω ἀπὸ τὰ δέντρα, πάνω ἀπ' τὴν πηγοῦλα, πάνω ἀπὸ τοὺς φράχτες καὶ τὶς προσιές.

Ὁ γέρος ἔκλεισε τὸ βιβλίον καὶ σηκώθηκε.

— Ἐμμα, εἶπε τόρα φαιδρὰ, ἂν λοιπὸν πρὶν ἀπὸ σένα φύγω καὶ θέλω νὰ σ' ἐπισκεφτῶ κάποτε μὲ νέα μορφή, νά, σὰν ἓνας μεγάλος μάβρος γάτος γιὰ νὰ σοῦ δείξω πὼς ὑπάρχω ἀκόμα καὶ περιμένω τὴ γάτα μου, θὰ εἶσαι ἀκόμα καὶ τότε ὀχτροὺς τῶν γάτων ;

— Μά, Βίχτορ, ναί... ἂν ἦσυνα σύ, τότε θὰ σὲ χάδεβα καὶ

θὰ σ' ἀγαποῦσα καὶ θὰ σὲ τάϊζα γλυκὸ γάλα καὶ θάθελα πάντα κοντά μου νὰ μένεις.

Καὶ προχώρησε ἀργὰ πρὸς τὸ σπίτι.

Γύρισε, κύταξε ἄλλη μιὰ φορὰ πίσω καὶ τῆς γέλασε χαιρετώντας την. Κατόπι μπῆκα στὸ σπίτι.

Ἐκείνη ἔμεινε ἀκόμα λίγο σκεφτική. Μιὰ ἀλαφρὴ πνοοῦλα φύσηξε. Ἐρχότανε ἀπὸ μακρὰ. Ἐφερνε μυρουδιὲς ξένων λουλουδιῶν κι' ἔκαμε τὶς κορῶνες τῶν δέντρων νάνειτριχιάζουν. Σίμωνε νὰ τελειώσει κι' ἡ ραφή της. Ἐπειτα τὰ συμάζεψε, σήκωσε τὸ κουβάρι καὶ κατέβασε τὴ λάμπα.

Ἦτανε ἀργά. Κουρασμένα σηκώθηκε καὶ πῆρε τὸ πανεράκι τῆς δουλιᾶς της.

Ἐκεῖ ἀκούστηκε μιὰ ψιλὴ φωνὴ μέσα στὴν ἡσυχία τῆς σελήτοφωτης νύχτας «Βίχτορ», καὶ ἀμέσως πιὸ δυνατὰ πιὸ στοιγγὰ «Βίχτορ . . . .»

Τὸ κουβάρι ἀπὸ τὸ τρεμάμενο χέρι ἔπεσε πήδηξε μὲ μεγάλα σάλτα τὰ σκαλοπάτια καὶ κύλισε πρὸς τὸ γρασίδι κάτω.

Σαστισμένος βγήκε ὁ ἄντρας ἀπὸ τὴν πόρτα. Ἡ γυναῖκα μὲ χαμένη τὴ μιλιὰ ἀπὸ τὸ φόβο τὸ παρατηροῦσε τρέμοντας. Ἐπειτα τοῦ ἔδειξε μὲ κουρασμένο χέρι πρὸς τὴ μικρὴ σκάλα. Ἐκεῖ κάτω στὴ φωτισμένη ἀπ' τὸ φεγγάρι ἀπλωσιὰ τοῦ γρασιδιοῦ εἶδε νὰ φεύγει ἕνας μάβρος γάτος μὲ μεγάλα πηδήματα.

Ἡ μορφή του γέλασε. Πῆρε τὴ γυναῖκα του ἀπὸ τὸ μπράτσο.

— Εἶχες βίζιτα ; . . τὴν ἀρώτησε σιγὰ καὶ πονηρά.

— Σὲ φώναξα, τράβλισεν ἀφτὴ . . . Τὸ κουβάρι μου εἶχε πέσει . . . .

— Ἐ! καὶ γι' ἀφτὸ λοιπόν ; . . . Ἀλλὰ δὲν τὸν χάδεψες, δὲν τοῦδωκες καθόλου γάλα καὶ δὲ θέλησες νὰ τὸν κρατήσεις κοντά σου. Ἐκρουσε τὸ κεφάλι της ντροπιασμένη στὸν πιστό του κόρφο καὶ ψιθύρισε.

— Στὴν παλιὰ μορφή μου εἶσαι πιότερο ἀγαπητὸς κι' ἔτσι θέλω νὰ σ' ἔχω κοντά μου γιὰ πολὺ ἀκόμα.

Καὶ τὰ βλέματά τους ἀνταμωθήκανε σὲ μιὰ τρυφερὴ στοργὴ τῶν γηρατιῶν ποὺ ὅλα τὰ πέρασαν κι' ὅλα τ'άνοιωσαν.

Μόναχο Ὀκτώβρης

ΠΕΡΑΣΜΑ...

Ἄργοσταλάζει τὸ σκοτάδι περιτρίγυρα...
Μιὰ παγερὴ σκορπίζει ἀνατριχίλα,
στὸ δάσος τοῦ βοριὰ τ' ἄγριο τὸ πέρασμα·
σιγοστενάζουν πέφτοντας βροχὴ τὰ φύλλα...

Χλωμὴ σκιὰ μὲς στὶς σκιές, περνᾷς καὶ σὺ
ψυχὴ θλιμένη, ἀπὸ τὰ σύδεντρα τοῦ δάσου
βουβὴ κι ἀχνή· καὶ τὰ κλαδιὰ βογκοῦν
καὶ τὰ πεσμένα φύλλα τρίζουνε στὸ πέρασμα
[σου...

Περνᾷς καὶ πᾶς καὶ χάνεσαι στ' ἀπόθαμπα
σιγὰ, θλιμένα, κ' ἕνα γίνεσαι μὲ τὸ σκοτάδι...
Μία κρούα θανάτου ἀνατριχίλα γύρα ἀπλώνεται
κι' ἀχνὰ στενάζουν πέφτοντας τὰ φύλλα ὁμάδι...

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
Π. ΜΑΡΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Κ. ΦΡΙΑΛΙΓΓΟΥ

Πολὺ γιὰ δικό τους λογαριασμὸ καὶ ξεχωριστὰ ἐργάζονται στὴ νεώτερη ποίηση δυὸ ἀξεχώριστα κι' ἀναγκαῖα στοιχεῖα τῆς τῶν αἰσθηματικὸ καὶ τὸ γνωστικὸ. Ἄν καὶ σὲ ἄλλου εἶδους πνευματικὴν ἐργασία, μποροῦν καὶ πρόπει νὰ χωριστοῦν, στὴν ποίηση ὅμως, στὴν ἀκρότατη ἐμφανση τῆς ὁμαδικῆς αὐτῆς ἀνθρώπινης ἐκδήλωσις, πρόπει ν'ἀνε τόσο ἀξεχώριστα στὴν ἐνέργειά τους, ὅσο κι' αὐτόνομα πάλι στὸ συγκερασμὸ τους τὰ δυὸ αὐτὰ στοιχεῖα, σὰν τ ἢ ζ ω ἢ π οὐ τόσα ἐτερόνυμα στοιχεῖα δουλεύουνε γιὰ τὴ πολὺπλοκὴ σύστασή της. Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ἡ ποίηση εἶνε ζωή, καὶ τῆς ζωῆς κάθε λαοῦ ὁ καθρέφτης.

Τὸ ξεχωριστὸ δούλεμα κι' ἡ κατάχρηση σ' ἕνα ἔργο τέχνης, ἐνὸς ἀπὸ τὰ δυὸ, ἢ τὸ ἄτεχνο ἀνεκάτωμά τους, ἔκανε τὶς διαφορὲς σχολῆς στὴν ἱστορία τῆς τέχνης. Σήμερα κάλλιστα μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ἡ ποίηση βρίσκεται στὴν πρὸ Γνωστικὴν ἐ-

ποχή της ὅπως ἀλλόττες βρισκότανε στὴν αἰσθηματικῇ.

Ὅχι πὼς δὲν σκεφτότανε καὶ δὲν εἶτανε γνωστικὸς καὶ τότες ὁ ποιητῆς, ἀλλὰ τὸ ἔδειχνε πολὺ στὸ ἔργο του καὶ φαινότανε ὁ ἐπιτήδειος κατασκευαστῆς του γνωμικοῦ καὶ τῆς κρισεως, ὅπως κι' ὁ σημερινὸς αἰσθάνεται βέβαια ἀλλὰ σὰν παρειακτο καὶ νόθο φαίνεται κι' ἀσυγκέραστο τὸ γνήσιο αἶσθημα στὰ γνωστικά του ποιήματα. Καὶ λείπει ἔτσι κι' ἀπὸ τὶς δυὸ αὐτὲς ἐποχὲς τὸ ἀξεχώριστο σύμπλεγμα ἐξ ἴσου ὅμως αὐτόνομο καὶ αὐτόφωτο τῆς διπλῆς αὐτῆς χάρις τοῦ ἀνθρώπινου στοχασμοῦ πὺν στὸν τραγουδιστῆ πρέπει νὰ φέρνει τὸν τύπο τῆς τὸν πρωταρχικὸ ὅσο ἀρτυμένον κι' ἂν εἶνε ὕστερα ὁ τεχνίτης ἀπὸ τὶς σοφίαις τοῦ κόσμου, τὸν τύπο τῆς ἁρμονικῆς συζυγίας.

Ἐδῶ βέβαια πέρνουμε γενικὰ τὶς ἐποχὲς, ξεχωρίζοντας τοὺς ἐκλεχτοὺς ἀντιπρόσωπους τῆς δυαδικῆς ἅς ποῦμε τούτης σχολῆς πὺν ὅτι κ' ἂν ἔγραψαν, ἀπὸ μιὰ πηγὴ τῆ γνήσια ποιητικῆ τους πνοῆ καὶ διάθεση πήρανε τὸ ἔργο τους καὶ μὲ τὰ δυὸ αὐτὰ στοιχεῖα μᾶς τὰ παράστησαν τραγουδῶντας μονάχα, μὲ τὸν ἀξεχώριστο τύπο τῆς πρωταρχικῆς ἁρμονικῆς συνοχῆς τους.

«Σοφὸς», λέει ὁ Πίνδαρος γιὰ τὸν ποιητῆ, στὸ Β. Ὀλυμπιονίκη «ὁ πολλὰ εἰδὼς φρενῶ μαθόντες δὲ λάβροι παγγλωσσία» κ. τ. λ. κι' ἂν δὲν τὸ λένε καὶ δὲν καταπιάνονται στ' ἀνοίχτὰ μερικοὶ μὲ γνωστικὸ θέμα τὸ μαντεύεις ὅμως ἂν τοὺς προσέξεις. Γιατὶ καὶ τὸ πειὸ αἰσθηματικὸ θέμα στὰ χέρια τους, καταπνῆ φρικώδης συλλογισμὸς καὶ κρισολογία, ὅπως στὰ χέρια ἑνὸς ἐκλεχτοῦ κι' ἀπὸ διάθεση ποιητῆ, μπορεῖ καὶ τὸ γνωστικότερο θέμα νὰ καταπνῆσει σωστὸ τραγοῦδι. Ἄν καὶ στὴν ποίηση καὶ στὸ κράτος τῆς ὅλα ὑπάκουα κι' ὁ ποιητῆς καὶ τὸ τραγοῦδι τὸ ἄλφα τους, ὅμως τὴν τρέμει καὶ τὴν φοβᾶται σήμερα ὁ ποιητῆς πολὺ τῆ γνώση καὶ δὲν τὰ καταφέρει νὰ τὴν περάσει ἀπὸ τὸ καθαρτήριο τῆς ποιητικῆς του διάθεσης παρὰ τὴν ἀφίνει ἀταίριαστη καὶ ξένη ν' αὐλίζεται στὸ τραγοῦδι του, αὐτὸς πὺν δὲν ἤρθε τίποτα μὲ ἀξίωση δασκάλου καὶ σοφιστῆ νὰ λύσει στὸν κόσμον οὔτε νὰ βάλει εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. Κι' ὅσο πιότερο ὁ ποιητῆς φλέγεται νᾶμπει στοὺς Μαιάνδρους τοῦ «εἰδέναι», δὲν πάει ὅμως σὰν γοργὸς καὶ βαθὺς δύτες νᾶβρει τὸ ποιητικὸ εἰδόπλασμα ἀπὸ τὴν καθολικὰ τῆ θύρα, παρὰ ἀργόσχολος καὶ μεμψομοιρος ταξιδέτης πλανιέται στὰ πρόθυρα τότες πειὰ δὲν τραγοῦδᾶ παρὰ γράφει ποιήματα πὺν μοιάζοννε, μὲ τραγοῦδια ἐκεῖ πὺν μονάχα ἑνα του σωστὸ τραγοῦδι ὅσο καὶ νὰ μὴ μιλᾶ ἐπίτηδες γιὰ φιλοσοφία, μπορεῖ νὰ μᾶς δώσει τῆ φιλοσοφικῆ διάθεση ὀλόκληρου πανδιδασκτῆριου φτάνει μονάχα νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ τὸ δεχτοῦμε, καὶ νᾶχαν μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ ποιητῆ σταλάξει κ' ἀφομοιωθεῖ ὅλες οἱ δέσεις τῆς γνώσης καὶ τῆς αἰσθησης καὶ ᾶμαστε καὶ μεῖς λίγο ἴδιοι γιὰ νᾶμπει μέσα μας τρα-

γουνδιστὰ καὶ σὰν φύσημα τὸ καταστάλαγμα τῆς παντογνωστικῆς αὐτῆς ὄριμότητος τοῦ ποιητῆ. «Ἐπιστημονικὸς θετικισμὸς καὶ ἰδεοληψία μεταφασικὴ ἀχώριστα σὲ κάπιο πάλεμα ἢ σὲ κάπιο πλεύρωμα ποῦ πάει νὰ γίνεῖ ἁρμονία...» λέει ὁ Παλαμᾶς στὸν πρόλογο τῆς Ἀσάλευτης Ζωῆς, στὴν ἀπολογία τοῦ τῆς γνωστικῆς ἔμπνοῆς καὶ δημιουργίας τοῦ ποιητῆ. «Τὸ τραγοῦδι μου καὶ μ' ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι πλάσμα κανενὸς φιλόσοφου ποιητῆ ἀλλὰ ἐνὸς ποιητῆ ποῦ τραγοῦδεῖ καὶ τῆ φιλοσοφία» λέει ὁ ἴδιος παρακάτω. Δικαιολογία ποῦ ἔρχεται, ὕστερα ἀπὸ κάποιαν ἀναγνώριση ποιητικῆς διάθεσης ποῦ ἀφορμῆ τῆς σὲ πολλὰ ποιήματα ἔχει τῆ φιλοσοφικῆ (πνευματικῆ) καὶ ὄχι τὴν καθεαυτοῦ ποιητικῆ (αἰσθηματικῆ) πνοή. Τὰ ποιητικὰ πρότυπα τῆς ἁρμονισμένης αὐτῆς τάσης τῆς ἀνθρώπινης ποιητικῆς σκέψης δὲν τραγοῦδοῦν καμμιάν ἐκ προκαταβολῆς φιλοσοφία, παρὰ ἡ ποιητικὴ τους λυρικῆ καὶ ὀξωνοῦ παντογνωσία γεννᾷ μονάχη τῆς τὸν φιλοσοφικὸ στοχασμὸ χωρὶς νὰ ἐνδιατρίβουνε πολὺ σ' αὐτὸν οἱ ποιητικὲς τους ἰδέες καὶ τὰ μεγάλα τους ῥήματα. Δὲν ἐνδιαφέρονται παρὰ γιὰ τὸ τραγοῦδι τους καὶ μονάχα γι' αὐτὸ ἀφίνοντάς το ἂν εἶνε γνήσιο καὶ σωστὸ νὰ γένεῖ εἰδόπλασμα τῆς ὑποβλητικῆς καὶ ποικιλόμορφης ποιητικῆς σκέψης. Χαρὰ στὸ τραγοῦδι τοῦ ποιητῆ ποῦ ὅτι καὶ ἂν πεῖ καὶ ὅτι καὶ ἂν καταπιαστεῖ, δὲν βγαίνει πέρα μὲ τὰ δικαιώματα τοῦ τραγοῦδιού μονάχα, ἀπὸ τὸν κόρφο τῆς ἴδιας τῆς τέχνης τῆς βυζάχτρας τῶν νόμων καὶ τῆς γεννήτρας τῶν συστημάτων.

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΨΑΠΦΑΣ

ΚΑΙ Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΤΗΣ

Α.

Ἡ εὐγένεια καὶ ἡ φυσικότητα τῶν αἰσθημάτων τῆς Ψάπφας φαίνεται στὰ τραγοῦδια τῆς, ὅπου «ἡ ἀγνή γυναῖκα μὲ τὸ γλυκὸ χαμόγελο», ὅπως τὴν λέγει ὁ Ἀλκαῖος, ἡ θαιράπινα τῶν θεῶν, ἡ ἔμπνευσμένη μυσταγωγὸς ξυπνᾷ στὶς ψυχὲς τῶν παρθένων τῆς τὸν ἔρωτα στὴν πνευματικὴ ζωή. Στὰ τραγοῦδια τῆς, ποῦ κάθε ρουπαρὴ σκέψη εἶναι γιαντὰ μιὰ βλαστήμια καὶ μιὰ βλακεία, μιᾷ ἢ γλωσσα τοῦ θερμοῦ αἰσθήματος τῆς ἀγάπης σὰν ἕνας ἦχος ποῦ ἔρχεται ἀπὸ ἄλλον κόσμον ὄχι γήινο. Ὁ ἄντρας δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ θέλει ὅλα νὰ τὰ καταλάβει· σωπαίνει καὶ μὲ κατάνυξη ἀκροάζεται τὴν ἀποκάλυψη τῆς γυναίκεας ψυχῆς, ποῦ γιαντὸ εἶναι θεία, γιὰτὶ εἶνε αὐτὴ ἡ φύση. Ἡ ἁρμονία τῶν στίχων τῆς, ἡ πλούσια κλίμακα τῶν τόνων τῆς ἀπὸ τὰ παιχνίδια τοῦ τρελοκόριτσου ὡς τὸ τρεμούλιασμα τοῦ πάθους καὶ τῆς ψυχῆς καὶ ὡς τὰ δάκρονά τῆς, ποῦ μόλις κατορθώνει καὶ τὰ

συγκρατᾶ. ἀπὸ τὸν ὄργισμὸ τοῦ Ἄδωνη ὡς τὴ σιωπηλὴ ἡσυχία τοῦ σεληνόφωτος καὶ τὴν ἀποχαυνωτικὴ διάθεση καλοκαιρινοῦ μεσημεριοῦ, ὅλος αὐτὸς ὁ ἀληθινὸς λυγισμὸς ἀνεβάζει τὴν Ψάπφα πρὸ ἀπάνω ἀπὸ ὅλους τοὺς σύγχρονους τῆς ἄντρος.

Μὰ αὐτὸ δὲν εἶνε καὶ τόσο σημαντικόν. Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει πολλὴ σημασία εἶνε ἡ γυναῖκα ποὺ σηκώνει πίσω κι ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἀνθισμένη τῆς εὐωδία καὶ λάμψη τὸ ἀγνό τῆς κεφάλι τόσο ψηλά καὶ τόσο ἀγνά, ποὺ ἡ ἀνθρώπινη χυδαιότητα δὲν κουράστηκε ποτὲ νὰ ρίχνει ἐπάνω τῆς τὸ βόρβορο.

Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε συνηθισμένοι νὰ περιγελοῦμε αὐτὸ ποὺ δὲν καταλαβαίνουμε. Ὅ,τι ἔγραψε τὸ αἰσθάνθηκε βαθειὰ ἡ μεγάλη μὴς ποιήτρια καὶ ὁ παρθενικὸς ρομαντισμὸς τῆς, ὁ ἡδονικὸς πόνος τῆς ἀνέκφραστης ἀγάπης τῆς, ὅ,τι ἔβαλε τέλος στὴν ποίησή τῆς ὑπῆρξε ἡ ἀντανάκλαση τῆς ζωῆς τῆς καὶ τῶν ἀληθινῶν αἰσθημάτων τῆς.

Β΄.

Μιὰ σημερινὴ παράδοση, ποὺ γιὰ τὴ διαμόρφωσή τῆς θὰ συνέτεινε πολὺ ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ ὁ μῦθος τῆς αὐτοκτονίας τῆς Ψάπφας, μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὴ Λευκάδα καὶ τὴν Αἴγινα: Καὶ στὰ δυὸ νησιά βρίσκεται ἓνα βραχονήσι ποὺ μοιάζει μὲ καράβι καὶ ποὺ τὸ λένε μάλιστα «τὸ στοιχειωμένο καράβι» τοῦ ἄπιστου ἔραστη, ποὺ ἀφῆκε ἀπάνω στὸ νησί τὴν ἐρωμένη του· αὐτὴ τὴν παρασταίνουν μὲ ξέμπλεκα μαλλιά, καθισμένη σὰ σιὰ ἀπάνω στὸ βράχο, κένω ἡ τοικυμισμένη θάλασσα βουίζει γύρω τῆς, βλέπει μὲ κλάματα καὶ μὲ ἀπελπισία τὸ καράβι, ποὺ φεύγει μὲ τὸν ἀγαπημένο τῆς. Ξάφνου αὐτὸ τὸ φάσμα πέφτει στὴ θάλασσα, ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμή ἡ θεία δίκη, τιμωρώντας τὸν ἄπιστο ἔραστή, καρφώνει τὸ καράβι στὸν τόπο του, κᾶτσι στοιχειώνεται καὶ γίνεται βράχος καὶ μονάχα τὰ κατάρτια του τρίζουν κι ἀκούγεται τὸ τρίξιμό τους ἀπὸ τοὺς θαλασσινοὺς ποὺ διαβαίνοντας ἀπ' ἐκεῖ ἀνάβουν τὸ καντῆλι τῆς εἰκόνας.

Εἶναι λοιπὸν πολὺ πιθανὸν ὅτι στὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια ἔπλασαν γιὰ τὴ Σαπφῶ αὐτὸ τὸ παραμῦθι ἢ γιὰ νὰ δώσουν περιπετειώδη τραγικότητα στὴν ἀξία τῆς ποιήσεώς τῆς ἢ γιὰ νὰ περιπέξουν μερικὲς θεωρίες τῆς, ἀτυμβίβαστες μὲ τὴ χριστιανικὴ ἠθικὴ ἢ ὅλα αὐτὰ ἔγιναν ἀπὸ τὰνακάτομα πηλιῶν παραμυθιῶν μὲ τοὺς λεσβιακοὺς ἔρωτες.

Δ. Γ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΣΙ ΜΑΣ

«Ἡ λαμπὰς ἡ αἰώνιος σου βρέχει τὴν ἡμέραν τοὺς καρπούς καὶ τὰ δάκρυα γίνονται τῆς νυκτὸς, εἰς ἔσῃ, κρίνοι».

Ἡ μεγάλη γοητεία ποὺ ξεχύνει τὸ κάθε κομμάτι τοῦ προνομίου νησιοῦ, ἀρχίζει, εὐτυχῶς, τὰ τελευταῖα τούτα χρόνια, νὰ

κάνει επίσημην ἐμφάνιση καὶ στὴ λογοτεχνία καὶ στὴ ζωγραφικὴ. Ὁ Πρωτοπάτσης, μὲ τὴν ἄδολη λατρεία γιὰ τὸ λεσβιακὸ χρῶμα ἀγωνίζεται, μὲ δυνατὸ ταλέντο, νὰ ἐκφράσει ὅλη τὴν εἰλικρίνεια τῆς ἀγάπης του. Ὁ Κ. Κόντος, σὲ ὦραϊα, κράγματι, φυσιολογικά του τραγούδια, χύνει σὲ λαξευτοὺς στίχους, ὅλο του τὸ πάθος πρὸς τὴ Λεσβιακὴ γῆ. Ὁ Μυριβήλης, σφραγίζει μὲ ἠδονικὰ φυσιολογικὰ φιλήματα, τὸ αἶσθημα τῆς λεσβιακῆς του καταγωγῆς. Τὸ ὦραϊο νησι ξαναβροίσκει, ὕστερ' ἀπὸ αἰῶνες, τὴ χαρὰ τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας. Ἡ πρώτη αὐγὴ γλυκοχάραξε. Σὲ λίγο, ἁρμονικὲς νότες βαθύτερης ἐντάσεως θὰ ξανασκορπίσουν τὶς παλιὰς Αἰολικὰς συμφωνίας, πάνω σὲ νέους ρυθμούς.

Τὸ πράσινο ποὺ κυριαρχεῖ σὲ κάθε σχεδὸν περιφέρεια τοῦ νησιοῦ, δὲν εἶναι μονότονο. Οἱ κυματισμοὶ τῆς Λεσβιακῆς γῆς, μὲ πλαίσιο τὴ θάλασσα καὶ τὶς βουνοκορφές, περιορίζουν τὸ πράσινο τῆς ἐλιάς μονάχα στοὺς κάμπους καὶ στοὺς λοφίσκους, σκορπίζοντας μέσα στὶς ρεματιές καὶ κατὰ μῆκος τῆς ἀκροθαλασσιᾶς, ἀφθονὴ ποικιλία βλαστήσεων μὲ κάθε λογῆς ἀποχρώσεις.

Οἱ δὺο μεγάλοι κόρφοι — τῆς Γέρας καὶ τῆς Καλλονῆς — εἶνε δὺο τεράστιοι πίνακες, ποὺ χωρίζονται σὲ τοπεῖα ποικιλώτατα, ἀνόμοια, μὲ ἁρμονίαγραμμῶν καὶ πλούτη χρωμάτων καὶ παιγνιδίσματα φωτὸς καὶ ὄργια βλαστήσεων.

Μπροστὰ σὲ τέτοια πλούτη, ὁ καλλιτεχνικὸς τοπικισμὸς ξεφεύγει ἀπὸ τὴ στενὴ ἀντίληψη τοῦ διανοητικοῦ καπρίτσιου. Γίνεται ψυχικὴ ἀνάγκη, ποὺ θὰ φανερωθεῖ, ἀργὰ ἢ γλήγορα, μὲ ἔργα τέχνης αὐθόρμητα, εἰλικρινῆ, ξεκαθαρισμένα, γυμνὰ ἀπὸ κάθε προπαγανδιστικὴ προσπάθεια, μεστωμένους καρποὺς τῆς πιὸ ὥριμης, τῆς πιὸ συνειδητῆς ψυχικῆς ἁρμονίας.

Παράλληλα μὲ τὴν ἀγάπη τῆς φυσικῆς ὁμορφιάς τοῦ νησιοῦ, θὰ πάροουμε βαθύτερη συνείδηση καὶ τῆς ἰδιαίτερης ζωῆς τῶν κατοίκων του. Θὰ μελετήσουμε τὸ λεσβιακὸ σπίτι, τὰ ἔπιπλα, τὶς συνήθειες, τὶς ὑποχρεώσεις τῶν ἐθίμων, τὸν ἀπέραντο ψυχικὸ κόσμο μέσα στὸν ὁποῖον ζεῖ καὶ ἐργάζεται καὶ πεθαίνει ὁ λέσβιος χωρικὸς, ξανοίγοντας μὲ συγκινημένη προσπάθεια τοὺς καῦμούς του, τὶς λαχτάρεις του, τὰ πάθη του, τὸ στενό του, ἔστω, ἀλλὰ βαθειὰ ριζωμένον διανοητικὸ του κόσμο. Τὸ ψέμα τῶν ξενικῶν ἐπιδράσεων θὰ χαθεῖ ἀπὸ τὸ μάτι μας καὶ θὰ ἀντικρίσουμε τὸν ἄνθρωπο τοῦ νησιοῦ μας γυμνό, εἴτε ὦραϊον εἴτε ἄσκημον ἀδιάφορο, ἱκανὸν ὅμως νὰ δώσει στὴν πνοὴ τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας μιὰ σταθερὴ βάση ἀληθινῆς Ἑλληνικῆς τέχνης.

Χ. ΜΟΛΙΝΟΣ

Τὰ γράμματα κι' οἱ ἐπιταγὲς στὴ διεύθυνση :
Θάνον Βενέζην
«Ταχυδρόμον»
Μυτιλήνην

ΚΑΤΗΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ & ΤΡΑΠΕΖΑ

Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ Α. Ε.

ΑΘΗΝΑΙ

ΠΥΡΓΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Κλάδος βιομηχανικός _____

Βιομηχανοποιήσις ἐκλεκτῶν Ἑλληνικῶν
καπνῶν εἰς Σιγαρέττα ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ ἔχοντα
τὴν πρώτην κατανάλωσιν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ

Α' ἑξαιρετικῆς ποιότητος	25	γραμ.	(22 σιγαρέττα)
» » »	12 1/2	»	(11 »)
Ντάμος » »	25	»	(33 »)
» » »	12 1/2	»	(17 »)

ἌΝΑΜΕΙΝΑΤΕ

τὰ νέα σιγαρέττα Β'. ποιότητος τοῦ Ἐργοστασίου
Θεσσαλονίκης ἰδρυθέντος ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν
παραγωγὴν τῆς δευτέρας ποιότητος σιγαρέτων.
Τίθενται προσεχῶς εἰς κυκλοφορίαν.

Ἄντιπρόσπος Λέσβου

Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ

Σ Τ Ο
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΠΟΤΟΠΟΙΕΙΑΣ

“Ο ΦΟΙΝΙΞ”

Δ. Π. ΚΑΛΔΗ & ΣΙΑ

ΘΑ ΒΡΗΤΕ ΠΟΤΑ ΠΡΩΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΥΣΙΠΟΥΡΟ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ

ΛΙΚΕΡ, ΚΟΝΙΑΚ, ΡΟΥΜΙ

ΚΡΑΣΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ

ΣΤΟΜΑΧΙΚΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΓΟΥΣΤΟ

ΚΟΛΩΝΙΑ

ΑΝΘΕΩΝ ΙΑΚΙΝΘΟΥ ΒΙΟΛΕΤΤΑΣ

ΕΠΙΣΚΕΥΘΗΤΕ ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΜΑΣ

ΚΑΙ ΘΑ ΠΕΙΣΘΗΤΕ ΜΟΝΟΙ ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ

ΤΟΚΑΛΙΤΕΡΟ ΣΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΟΥ

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ & ΖΥΘΟΠΩΛΕΙΟΝ

Ἡ 'ΚΑΜΕΛΙΑ,,

ΞΕΝΟΦΩΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

ΠΑΣΤΑΙ ἀθηναϊκῆς κατασκευῆς, κόνι, τρούφες,
κοπενχάγ', ἐκλέρ ἀμυγδάλου, τρίγωνα,
γαλατομπούρικα, μπακλαβάδες.

ΜΠΟΥΓΑΤΣΑ ΠΑΓΩΤΑ

ΖΥΘΟΣ (μὲ μεζέδες εὐρωπαϊκούς ἐκτάκτως πε-
ριποιημένους.

ΤΣΙΠΟΥΡΟ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ

Γλυκὰ τοῦ κουτιοῦ, κουφέτα, φοντάν, καραμέλαι
ΤΟΥΡΤΕΣ ἐπὶ παραγγελία καὶ ΜΠΙΣΚΟΤΑ

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΓΑΣΤΗΜΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΘΗΝΑΙ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ
ΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΣΤΕΝΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΩΝ

Ἐκτελεῖ πᾶσαν τραπεζικὴν ἐργασίαν ὑπὸ
λίαν συμφέροντας ὄρους

Τ Ο

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΠΟΤΟΠΟΙΕΙΑΣ

ΠΑΝ. Κ. ΠΟΥΛΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ Α΄ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΤΣΙΠΟΥΡΟ ΔΙΠΛΗΣ ΑΠΟΣΤΑΞΕΩΣ
ΛΙΚΕΡ ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΚΟΝΙΑΚ, ΡΟΥΜΙ ΜΑΣΤΙΧΑ
ΚΡΑΣΙΑ ΚΑΛΛΟΝΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ Κ. Α. Π.
ΚΟΛΩΝΙΑ ΕΦΑΜΙΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ ΚΑΙ ΧΥΜΑ

ΔΟΚΙΜΑΣΑΤΕ ΤΑ ΠΟΤΑ ΜΑΣ

ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΜΟΝΑ ΑΓΝΑ

ΣΤΟ ΑΡΤΙΣΥΣΤΑΤΟΝ ΡΑΦΕΙΟΝ

ΑΝΔΡΕΑ ΔΡΙΤΣΑ

ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ Ι. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Θὰ βρῆτε ἐργασίαν περιποιημένην
καὶ καθάραν, ζουρνὰλ Παριζιάνικα
μηνιαῖα, ψαλίδι φημισμένου κόπτου
καὶ ἐν γένει ἐκπλήρωση γούστων καὶ
τοῦ πειο παράξενου. Ἐπισκευθῆτε
μας δοκιμάστε καὶ θὰ πεισθῆτε ὅτι
αἱ ὑποσχέσεις μας ταυτίζονται μετὴν
ἀλήθειαν.

